Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

A. RAFIYEV, G. MUXAMEDJANOVA,
G. ZIYAMUHAMEDOVA

O‘ZBEK TILI

Ta’lim rus va qardosh tillarda olib boriladigan maktablarning 3-sinfi uchun darslik

O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi tasdiqlagan

Beshinchi nashri

TOSHKENT – «O‘ZBEKISTON» – 2019

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

UO‘K 811.512.133 (075)
KBK 81.2Uzb
R27

Taqrizchilar:

D. Ziyayeva – Olmazor tumani 233-maktab o‘qituvchisi;

L. Yunusova – Yashnobod tumani 145-maktab o‘qituvchisi;

Z. Palvonova – Chilonzor tumani 90-maktab o‘qituvchisi.

Shartli belgilar:

– To‘g‘ri talaffuz qiling!

– Bilib oling!

– Muomala odobi va suhbat

– Uyga vazifa

– Yodda tuting!

– Ifodali o‘qing!

Respublika maqsadli kitob jamg‘armasi mablag‘lari hisobidan chop etildi.

© A. Rafiyev va boshq., 2019
© «O‘ZBEKISTON» NMIU, 2010–2019

ISBN 978-9943-25-801-3

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASINING DAVLAT MADHIYASI

Mutal (Mutavakkil) BURHONOV musiqasi

Abdulla ORIPOV so‘zi

Serquyosh, hur o‘lkam, elga baxt, najot,
Sen o‘zing do‘stlarga yo‘ldosh, mehribon!
Yashnagay toabad ilm-u fan, ijod,
Shuhrating porlasin toki bor jahon!

Naqarot:

Oltin bu vodiylar–jon O‘zbekiston,
Ajdodlar mardona ruhi senga yor!
Ulug‘ xalq qudrati jo‘sh urgan zamon,
Olamni mahliyo aylagan diyor!

Bag‘ri keng o‘zbekning o‘chmas iymoni,
Erkin, yosh avlodlar senga zo‘r qanot!
Istiqlol mash’ali, tinchlik posboni,
Haqsevar ona yurt, mangu bo‘l obod!

Naqarot:

Oltin bu vodiylar–jon O‘zbekiston,
Ajdodlar mardona ruhi senga yor!
Ulug‘ xalq qudrati jo‘sh urgan zamon,
Olamni mahliyo aylagan diyor!

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

I. VATANIM

1-DARS

1-topshiriq. Berilgan so‘zlardan foydalanib, suhbatni davom ettiring.

SUHBAT

– Vatan nima?
– Vatan – bu uyimiz.
– ... ...

Foydalanish uchun so‘zlar: davlat, obod, bog‘lar, chiroyli, keng.

Toshkent

Samarqand

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

2-topshiriq. Matnni o‘qing. Ajratib ko‘rsatilgan so‘zlarni daftaringizga ko‘chirib yozing.

VATAN

Bizning **Vatanimiz** O‘zbekiston. O‘zbekiston quyoshli va boy o‘lka.

O‘zbekistonda qadimiy va navqiron **shaharlar** ko‘p. **Barcha** viloyatlarda **ulkan qurilishlar** ketmoqda. Yangi **sanoat korxonalari bunyod etilmoqda. Bog‘-rog‘lar** ko‘paymoqda. Biz **bepoyon** Vatanimizni sevamiz.

Lug‘at

vatan – родина
qadimiy – древний
navqiron – здесь: молодой
ulkan – огромный
qurilish – стройка
sanoat korxonalari – промышленные предприятия
bunyod etilmoq – быть созданным
bepoyon – бескрайний; необъятный

3-topshiriq. Lug‘atda berilgan so‘zlardan foydalanib, 4 ta gap tuzing.

Namuna: *Bizning Vatanimiz bepoyon.*

Yodda tuting!

Ko‘pay
Quril
moqda.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

1-mashq. Berilgan so‘zlarni tartib bilan qo‘yib, gaplar tuzing.

1. Boy, O‘zbekiston, o‘lka, quyoshli, va.
2. Biz, sevamiz, Vatanimizni, bepoyon.
3. Ketmoqda, ulkan, viloyatlarda, barcha, qurilishlar.

4-topshiriq. Suhbatni davom ettiring.

SUHBAT

– Isming nima?
– Mening ismim Davron.
– Nechanchi sinfda o‘qiysan?
– Men uchinchi sinfda o‘qiyman. Sen-chi?
– ... ...

5-topshiriq. She’rni ifodali o‘qing.

O‘ZBEKISTON

Qo‘li ochiq bog‘laring ko‘p,
G‘aznaga kon tog‘laring ko‘p.
Yashnamoqda qishloq, shahring,
Yaxshilikka to‘liq bag‘ring.
Osmoningdan, o‘tlog‘ingdan,
Paxtaoydek oppog‘ingdan.
Rang olgandir bayrog‘ing ham,
Aziz o‘lkam, o‘zing ko‘rkam!

Anvar Obidjon

Lug‘at

g‘azna – богатство; сокровище
o‘tloq – пастбище; луг
tog‘ – гора
kon – рудник

Uyga vazifa. 5-topshiriqdagi she’rni yod oling.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

2-DARS

1-topshiriq. Rasm asosida suhbatlashing.

Foydalanish uchun so‘zlar: favvora, tinchlik, haykal, baland, sevmoq, dam olmoq, yo‘llar.

2-topshiriq. Suhbatni rollarga bo‘lib o‘qing.

– Salom, Akmal.
– Salom, Nodir.
– Vatan nima?
– Vatan tug‘ilgan uyimizdir. Vatan – bu O‘zbekistonim.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

1-mashq. O‘qing va so‘zlardan gap tuzing.

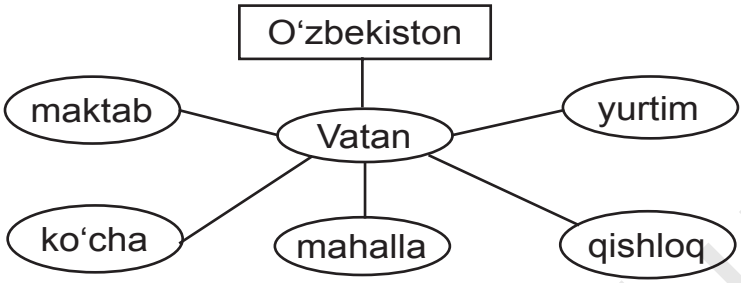

3-topshiriq. Matnni o‘qing. Mazmunini so‘zlab bering.

MENING VATANIM

Mening Vatanim – O‘zbekiston. Men shu yurtda tug‘ildim. Uning tuprog‘i men uchun aziz. O‘zbekiston go‘zal va boy davlat. Bu Vatanda turli millat vakillari yashaydi.

O‘zbekistonning poytaxti – Toshkent shahri. U katta va chiroyli shahar. Samarqand, Buxoro, Xiva shaharlarining nomi dunyoga mashhur. Biz jonajon Vatanimizni sevamiz.

2-mashq. Nuqtalar o‘rniga zarur qo‘shimchalarni qo‘yib, gaplarni ko‘chiring.

Mening Vatan... (-i, -im) O‘zbekiston. Men Buxoro... (-ga, -da) bordim. O‘zbekiston... (-ni, -da) qadimiy shaharlar ko‘p.

Uyga vazifa. «Mening Vatanim» mavzusida kichik matn tuzing.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3-DARS

1-topshiriq. Ifodali o‘qing.

VATANIM

Vatanimiz juda go‘zal. Bu yerda chiroyli shaharlar, yam-yashil vodiylar, daryo va ko‘llar bor. Vatanimiz yerosti boyliklaridan gaz, oltin, neft, ko‘mirga boy.

Paxta, bug‘doy, meva va sabzavotlardan mo‘l hosil olinadi.

Biz Vatanimiz bilan faxrlanamiz.

Lug‘at

vodiy – долина
oltin – золото
ko‘mir – уголь
bug‘doy – пшеница

1-mashq. Nuqtalar o‘rnini to‘ldiring.

1. Shahrimizda yangi binolar quril... (-moqda, -ni).
2. Poytaxtimiz go‘zal bo‘l... (-gan, -moqda).
3. Yurtimizda meva va sabzavotlardan mo‘l hosil olin... (-adi, -ing).

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

2-mashq. O‘qing va daftaringizga ko‘chiring.

Maqollar

Bulbul chamanni sevar,
Odam – Vatanni.

Ona yurting –
Oltin beshiging.

2-topshiriq. She’rni ifodali o‘qing.

O‘ZBEKISTON – VATANIM

O‘zbekiston – Vatanim,
Baxt, bahorim, chamanim.
Yurt yagona, qalb tanho,
Elga fido jon-tanim.
Quchib qaynoq quchog‘in,
Ko‘zga surtib tuprog‘in.
Hurlik qo‘shig‘in kuylab,
O‘paman yurt bayrog‘in...

Normurod Narzullayev

Uyga vazifa. 2-mashqdagi maqollarni yod oling.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

II. SINFIMIZ

1-DARS

1-mashq. Dialoglarni zarur savol yoki javoblar bilan to‘ldiring.

1. — Nechanchi sinfda o‘qiysiz?
   — ... ...
2. — Sinfingizda nimalar bor?
   — ... ...
3. — ... ... ?
   — Ha, kitob javoni bor.
4. — ... ... ?
   — Bugun men navbatchiman.

Bilib oling!

-da qo‘shimchasi yordamida o‘rin-joy ma’nosi ifodalanadi: *sinf* + ***da*** = *sinfda*, *xona* + ***da*** = *xonada* kabi.

Masalan: *Javon**da** kitoblar ko‘p*.

2-mashq. Rasmdagi narsalar nomiga **-da** qo‘shimchasini qo‘shib, gaplarni o‘qing va daftaringizga ko‘chiring.

Sinfimiz katta va yorug‘. sinf jurnali turibdi. «3-sinf» deb yozilgan. sana yozilgan. turli kitoblar bor.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

To‘g‘ri talaffuz qiling!

ng tovushini to‘g‘ri talaffuz qiling!

ke**ng**	mi**ng**
beri**ng**	ra**ng**
to**ng**	o‘**ng**

1-topshiriq. Rasm asosida suhbatlashing.

Foydalanish uchun so‘zlar: kitob javoni, yozuv doskasi, o‘qituvchi stoli, sinf burchagi, devorga.

2-topshiriq. Matnni o‘qing. Shu asosda o‘z sinfingiz haqida so‘zlab bering.

Bu bizning sinfimiz. Sinf xonasi keng va ozoda. Sinfda yozuv doskasi, kitob javoni bor. Sinf burchagida navbatchilar ro‘yxati osilgan. Bugun Abror Ahmedov navbatchi. U o‘qituvchiga yordam beradi.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3-topshiriq. Sinf xonangiz asosida savollarga javob bering.

1. Sinfda nimalar bor?
2. O‘qituvchi stolida nimalar turibdi?
3. Sinf xonasi kengmi?
4. Sinfda gullar bormi?

Lug‘at

osilgan – висит
kitob javoni – книжный шкаф
navbatchi – дежурный

Uyga vazifa. Lug‘atda berilgan so‘zlardan foydalanib, 2–3 ta gap tuzing.

2-DARS

1-topshiriq. Sinfingiz to‘g‘risida quyidagi savollarga javob bering.

1. Siz nechanchi sinfda o‘qiysiz?
2. Bugun kim navbatchi?
3. Sinfda nechta o‘quvchi bor?
4. O‘qituvchi nima qilyapti?
5. Savollarga kim javob beryapti?

Muomala odobi

Iltimos, o‘rningdan tur.
Iltimos, yozuv doskasini art.
Iltimos, kitobni javonga qo‘y.
Rahmat, joyingga o‘tir.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Yodda tuting!

Men uch + **-inchi** sinfda o‘qiyman.
Akam olti + **-nchi** sinfda o‘qiydi.

1-mashq. Qavs ichidagi so‘zlardan gap mazmuniga mosini tanlang va gaplarni ko‘chiring.

Namuna: *Daftaringga yoz.*

1. Yangi so‘zlarni daftaringga (yoz, o‘qi).
2. Lug‘atni kitob javoniga (ber, qo‘y).
3. Navbatchi, yozuv doskasini (ko‘chir, art).
4. Do‘stingning savoliga javob (ber, ayt).
5. Sen ikkinchi partaga (tur, o‘tir).

2-mashq. Rasmlar o‘rniga ularni ifodalovchi so‘zlarni qo‘yib, chiroyli yozing.

Men o‘qidim.

Anvar o‘qidi.

Go‘zal oldi.

Bu yangi binosi.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Mana bu zali.

Rahima opa qayerda?

Rahima opa da.

Uyga vazifa. «Sinfda» mavzusiga 3–4 gapdan iborat bog‘lanishli matn tuzing. Unda **-da** qo‘shimchali so‘zlardan foydalaning.

3-DARS

1-topshiriq. «Tanaffusda» mavzusida namunadagidek suhbatlashing va dialogni davom ettiring.

— Nodira, iltimos, menga daftaringni berib tur.
— Mana, ol, ammo unga chizma, xo‘pmi?
— Xo‘p, ...
— Keyin uni o‘qituvchining stoliga qo‘y.
— ... ... Rahmat, ...
— Yur, endi oshxonaga boramiz.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

1-mashq. Sinfingizdagi narsalar nomini quyidagi jadvalga muvofiq joylashtiring.

O‘quv qurollari	Mebellar	Texnika jihozlari

2-topshiriq. «Sinfimizda» mavzusida namunadagidek gaplar tuzing.

Namuna: *Kitoblar javonda turibdi.*

Gullar deraza oldida turadi.

3-topshiriq. Rasm asosida savollarga og‘zaki javob bering.

1. Sinfda nimalar bor?
2. Sinfingiz sizga yoqadimi? Nima uchun?
3. Kitob javonida nimalar bor?
4. Sinfda gullar bormi?

Uyga vazifa. 3-topshiriqdagi savollarga javob yozing.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

III. KUZ

1-DARS

1-topshiriq. Rasm asosida bog‘lanishli matn tuzing.

Namuna: *Havo soviy boshlaydi. Kuzda ko‘p bayramlar o‘tkaziladi.*

Foydalanish uchun so‘zlar: barglar sarg‘ayadi, havo salqin, o‘qish boshlanadi, Mustaqillik bayrami.

2-topshiriq. Matnni ifodali o‘qing va matn asosida savollarga og‘zaki javob bering.

KUZ

Kuz fasli keldi. Kunlar soviy boshladi. Dehqonlar hosilni yig‘ishga kirishdilar. Kuz

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

ajoyib fasl. Havo iliq. Osmonda bulutlar ko‘p. Ba’zan quyosh ko‘rinmaydi. Quyosh qattiq qizdirmaydi. Daraxtlarning bargi sarg‘ayadi. Keyin yerga to‘kiladi. Kuchli shamol barglarni uchirib ketadi. Kuz fasli menga yoqadi.

Kuzda nimalar pishadi?
Kuzda havo qanday bo‘ladi?
Kuz fasli sizga nima uchun yoqadi?

Lug‘at

sovimoq – охлаждаться
iliq – тепло
dehqon – дехканин
hosil – урожай
sarg‘aymoq – желтеть

To‘g‘ri talaffuz qiling!

u va **o‘** tovushlarini to‘g‘ri talaffuz qiling!

ul**u**g‘	**o‘**smoq	**o‘**rnak
uz**u**m	**o‘**rik	to**‘**liq
t**u**sh**u**ncha	**o‘**lka	j**o‘**mrak
b**u**l**u**t	q**o‘**shiq	y**o‘**lak

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

1-mashq. Kuz mavzusida berilgan tayanch so‘zlar asosida suhbat tuzing.

Foydalanish uchun so‘zlar: kuz, iliq, bulut, shamol, hosil, sarg‘aymoq.

Namuna: *Kuz keldi. Daraxtlarning barglari sarg‘aydi. Mevalar pishdi.*

Uyga vazifa. 2-topshiriqdagi matn asosida savollarga javob yozing.

2-DARS

1-topshiriq. She’rni ifodali o‘qing.

SOZ BO‘LDI

Kuz kelgani soz bo‘ldi,
Omborlar donga to‘ldi.
Pishdi shirin mevalar,
Tatib ko‘ngil chog‘ bo‘ldi.
Bobodehqon mehnati,
Ona yerning himmati.
Chanoqdagi paxtalar
Osmon qadar tog‘ bo‘ldi.

Vali Ahmadjon

Lug‘at

ombor – склад
don – зерно
himmat – щедрость

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

chog‘ bo‘lmoq – быть довольным
chanoq – хлопковая коробочка
osmon qadar – до неба

Bilib oling!

-di qo‘shimchasi so‘z o‘zagiga qo‘shilib, ish-harakatning o‘tgan zamonda aniq bajarilganligini ifodalaydi.

Masalan: *Mevalar pish**di**. Do‘kondan uzum ol**di**k.*

1-mashq. Nuqtalar o‘rniga kerakli so‘zlarni qo‘ying. **-di** qo‘shimchasining qo‘llanilishiga e’tibor bering.

Bu ... (mening, bizning, sening) bog‘imiz. Bog‘da mevali daraxtlar ... (ko‘p, bor, kam). ..., ..., ... (olma, chinor, nok, shaftoli) daraxtlari bor. Hozir ... (mevalar, olmalar) pishgan. Kecha men ... (olcha, tut, olma) terdim. Menga ... (olma, olcha, gilos) yoqadi. Dadam uzumlarni ... (kesdilar, uzdilar, terdilar). Ularni qutiga ... (joyladik, soldik, to‘pladik).

2-mashq. Gaplarni davom ettiring.

1. Kuz ... .
2. Olma, anor ... .
3. Dalada qovun ... .

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

2-topshiriq. Berilgan gaplarga savol tuzing.

1. Yoz faslidan so‘ng kuz keladi.
2. Bir yilda to‘rt fasl bor.
3. Sentabr oyidan maktablarda o‘qish boshlanadi.
4. Menga kuz fasli yoqadi.

Topishmoq

Yer tagida oltin qoziq.

Pak-pakana bo‘yi bor,
Yetti qavat to‘ni bor.

Boshida bor kokili,
Belidadir hosili.

Uyga vazifa. Topishmoqlarni o‘qing va yod oling.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

IV. MEVALAR

1-DARS

1-topshiriq. Rasmdan foydalanib, namunadagidek suhbatlashing.

Namuna:

— Bog‘da qanday mevalar pishadi?
— Bog‘da olma, o‘rik, nok va behi pishadi.
— Bu qanday olma?
— Bu qizil olma.
— Bu nok daraxtimi?
— Ha, bu nok daraxti.

1-mashq. O‘qing va rasmlar asosida javoblarni to‘ldirib, gaplarni ko‘chiring.

Bu qaysi meva? Bu .

Ana u nokmi? Yo‘q, bu .

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Bu-chi? Bu bilan .

Savatda qanday meva bor? Savatda bor.

2-topshiriq. Rollarga bo‘lib o‘qing.

— Bu nima?
— Bu ko‘k olma.
— U shirinmi?
— Yo‘q, u nordon.
— Ana u nokmi?
— Ha, u juda shirin nok.
— Bog‘da qanday mevalar bor?
— Bog‘da nok, shaftoli, uzum bor.

3-topshiriq. Savollarga javob bering.

— Nechta anor bor? — ... ...
— Uzum qanaqa? — ... .
— Olxo‘rining rangi qanday? — ... ...

Uyga vazifa. O‘zingiz yoqtirgan meva haqida 3–4 ta gap tuzing.

Namuna: *Men mevalardan shaftolini yaxshi ko‘raman*.

Foydalanish uchun so‘zlar: shirin, mazali, rangi, bog‘, har xil, chunki, ko‘p.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

2-DARS

1-topshiriq. Suhbat matnini o‘qing va davom ettiring.

– Bog‘bon mevalarni nima qilyapti?

– U uzilgan mevalarni savatlarga joylayapti.

– Anvar, sizlarning bog‘ingiz bormi?

– Ha, bor.

– Bog‘ingizda qanday mevalar bor?

– … … .

1-mashq. O‘qing va ko‘chirib yozing.

BOG‘DA

Biz bog‘ga kirdik. Bog‘da daraxtlar ko‘p. Ikkita bola meva terdi.

Qizlar o‘riklarni savatga terdilar. Bog‘da gilos, olcha, shaftoli ham bor ekan.

Bog‘bon bobo bizga: «Mevani yuvib yenglar», – dedilar. Biz o‘rik, olchalarni yuvdik va maza qilib yedik. Mevalar juda shirin ekan. Bog‘bon boboga rahmat, dedik.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

2-mashq. Rasmlarda berilgan mevalarning nomini topib, gaplarni ko‘chiring.

1. Akmal ni yuvdi.

2. Bog‘bon larni uzdi.

3. Qizlar larni savatga terdilar.

2-topshiriq. She’rlarni o‘qing va jo‘r bo‘lib takrorlang. Yod oling.

Gilos

Men gilosman,
Quloq sol,
Rangim ol-u,
Totim bol.
Topsang
Qo‘shalog‘imni,
Qulog‘ingga
Taqib ol.

Yong‘oq

Miya kabi
Shaklim bor,
Boshim to‘la
Aqlim bor.
Meni yegan
Donishmand
Bo‘lur degan
Naqlim bor.

Erkin Vohidov

Uyga vazifa. Tez aytishni ko‘chirib yozing va yodlang.

Unsin uzum uzib, unga uzatdi.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

V. POLIZDA

1-DARS

1-topshiriq. Rasm asosida savollarga javob bering.

1. Polizda nimalar yetishtiriladi?
2. Dehqon tarvuzlarni qayerga olib boradi?
3. Sabzavotlar nima uchun kuzda yig‘ib olinadi?

Foydalanish uchun so‘zlar: qovun, karam, piyoz, lavlagi, tarvuz, yig‘moq, termoq, sabzi, qovoq, muzlamoq, qishga asrash uchun, saqlash.

2-topshiriq. Matnni o‘qing. Ajratilgan so‘zlarga **-ni** qo‘shimchasini qo‘shib, gaplar tuzing.

Mana bu **poliz**. Poliz juda katta. Polizda karam, kartoshka, sabzi, piyoz va boshqa

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

sabzavotlar o‘sadi. Dehqon sabzavotlarni parvarish qiladi. **Hosil** yig‘ib olinadi.

Pomidor va bodring teriladi. Bo‘sh vaqtlarida **bolalar** ham ota-onalariga yordam beradilar. Aziz akasi bilan kartoshkalarni kovlayapti. Sabzavotlarni maza qilib yeymiz. **Ular** juda foydali.

Lug‘at

poliz – бахча, огород
boshqa – другой
o‘smoq – расти, вырасти
yordam bermoq – помогать
bodring – огурец
piyoz – лук
karam – капуста
sabzavotlar – овощи

Bilib oling!

-ni qo‘shimchasini olgan so‘z harakat o‘tgan, shaxs, narsa, buyum, makonni ifodalash uchun ishlatiladi.

Masalan: *Uzum**ni** uzdi. Anor**ni** yeymiz.*

1-mashq. Rasmlarda berilgan meva va sabzavotlarning nomini ayting.

Bu nima?

Bu . Bu .

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Mana bu nima? Bu .

Ana u-chi? Bu bilan

2-mashq. Savollar o‘rniga berilgan so‘zlardan mosini qo‘yib, gaplarni o‘qing va ko‘chirib yozing.

1. Polizda (kimni?) uchratdik. 2. Komil (nimalarni?) savatga soldi. 3. Dehqonlar (nimani?) boshlashdi. 4. Quyon qizil (nimani?) yoqtiradi. 5. Oshpaz (nimani?) yog‘da qovurdi.

Foydalanish uchun so‘zlar: sabzi, behilar, piyoz bilan kartoshka, dehqon bobo, yig‘im-terim.

3-topshiriq. She’rni o‘qing, ***g*** va ***g‘*** tovushlarini to‘g‘ri talaffuz qiling. She’rning mazmunini so‘zlab bering.

KUZ

Kuz, sen – ochil dasturxon,
Noz-ne’matga to‘lgan dam:
Misli mehrli osmon,
Sen saxiysan hammadan.
Bog‘lar xil-xil mevasin
Shoxida uzatadi.
Dehqon paykalda har kun
Mehmonin kuzatadi.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Kuz, hosiling mo‘l bo‘lsa,
Dalalarda qaynar ish.
Samoga bulut to‘lsa,
Shoshil, kelib qolar qish.

Humoyun Akbarov

Lug‘at

paykal – участок поля
samo – небо

Uyga vazifa. «Sholg‘om» ertagi asosida **-ni** qo‘shimchasi qatnashgan gaplar tuzing.

2-DARS

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

1-topshiriq. Savollarga javob bering va dialogni to‘ldirib, daftaringizga ko‘chiring.

– Siz polizni ko‘rganmisiz?

– ... ...

– Polizda qanday ishlar bajariladi?

– ....

– Sabzavotlarni qayerda saqlaydilar?

– ... ...

– Qaysi sabzavotlarni pishirib yeyish kerak?

– ... ...

Dehqonlar hosilni nima qiladilar?

– ... ...

Sabzavotlar qaysi faslda yig‘ib olinadi?

– ... ...

1-mashq. Matnni o‘qing, ajratilgan so‘zlarga **-ni** qo‘shimchasini qo‘shib, gaplarni namunadagidek yozing.

Namuna: *Kartoshka tozalanadi. – Kartoshkani tozalash kerak.*

Kuzgi ishlar boshlandi. Bog‘bonlar kuzgi mevalarni teradilar. Polizda qovun va tarvuzlar uziladi. **Hosil** omborda saqlanadi. Shaharliklarga **sabzavotlar** yetkaziladi. Barcha **mevalar** yuvib yeyiladi.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

2-topshiriq. Rasmlar asosida savollarga javob bering.

– Polizda qanday sabzavotlar yetishtiriladi?

– Polizdan qanday sabzavotlarni yig‘ib olyaptilar?

– Poliz mahsulotlarining foydali tomonlarini bilasizmi?

2-mashq. Berilgan so‘zlarni tartib bilan joylashtirib, qo‘shimchalardan mosini qo‘yib gaplar tuzing.

Namuna: *Dehqon, yig‘moq, hosil.*
Dehqonlar hosilni yig‘dilar.

1. Poliz, ko‘p, qovun, tarvuz.

... ...

2. Qop, sabzi, solmoq.

... ...

3. Ombor, quti, joylashtirmoq.

... ...

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

To‘g‘ri talaffuz qiling!

g va **g‘** tovushlarini to‘g‘ri talaffuz qiling!

gala	il**g**ak	**g‘**uncha	ma**g‘**zi
gilam	bar**g**	**g‘**altak	po‘stlo**g‘**i
gugurt	tu**g**ma	**g‘**oz	to‘**g‘**ramoq
gulzor	kuz**g**i	**g‘**isht	si**g‘**moq

3-mashq. Quyidagi so‘zlarga -**ni** qo‘shimchasini qo‘shib daftaringizga yozing.

Poliz, terim, quti, tarvuz, qovoq.

3-topshiriq. Topishmoqlarni o‘qing, **g** va **g‘** tovushlarining talaffuziga e’tibor bering.

U yog‘i tog‘,
Bu yog‘i tog‘,
O‘rtasida sariyog‘.

To‘la joy – xuddi oy,
O‘zini yanchsang, to‘la moy.

O‘zi pillaga o‘xshar,
Mag‘zi tillaga o‘xshar.

Uyga vazifa. Topishmoqlarning javobini daftaringizga yozing.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

VI. SABZAVOTLAR

1-DARS

1-topshiriq. Rasmlar asosida suhbatlashing.

piyoz

kartoshka

pomidor

bodring

tarvuz

qovun

karam

sabzi

baqlajon

– Bular nima?

– Bular piyoz, kartoshka, pomidor va sabzi.

– Bodring va karam qani?

– Mana bodring va karam. Mana bu qovun, ana u tarvuz.

– Bu nima?

– Bu baqlajon.

1-mashq. O‘qing va ko‘chirib yozing.

Bu nima? Bu kartoshka bilan piyoz. Mana bu qovun bilan tarvuz. Ular shirinmi? Ha, juda shirin. Bu sabzimi? Yo‘q, bu bodring.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Lug‘at

sabzi – морковь
tarvuz – арбуз
qovun – дыня
shirin – сладкий

2-mashq. Kerakli harflarni qo‘yib, so‘zlar hosil qiling va ular ishtirokida gaplar tuzing. Gaplarni daftaringizga ko‘chiring.

			z	i		q		v		n		k	a					i			z

2-topshiriq. She’rni ifodali o‘qing.

SABZI

Tanishtirib o‘zini,
Sabzi boshlar so‘zini:
Qizil, sariq rangdamiz,
Yengilmaymiz jangda biz.
Yer ostida uyimiz,
Doim fikr-u o‘yimiz:
Odamlarga berib naf,
Qozonda tursak qaynab.

Tolib Yo‘ldosh

Uyga vazifa. She’rni yod oling.

2-DARS

1-topshiriq. Berilgan so‘zlardan foydalanib, suhbat matnini davom ettiring.

– Bu nima?
– Bu kartoshka bilan piyoz.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

– Mana bu qovoqmi?
– Yo‘q, bu qovun.
– ...

Foydalanish uchun so‘zlar: *tarvuz, karam, pishdi, lavlagi, qalampir, achchiq*.

1-mashq. Topishmoqlarni o‘qing va javobini yozing.

Makonidir dalalar,
Yer tagida bolalar.

Qirq ko‘ylagi bor,
Bir tugmasi yo‘q.

Yapaloq buva ichkarida,
Soqollari tashqarida.

To‘g‘ri talaffuz qiling!

k va **q** tovushlarini to‘g‘ri talaffuz qiling!

karam	**q**ovoq
kartoshka	**q**ovun
kashnich	**q**alampir

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

2-topshiriq. *U, o‘, g‘, g, k* harflaridan birini tanlab, shu harflarga so‘zlar yozing.

Namuna:

u	*o‘*	*g‘*	*g*	*k*
Umar	*o‘lka*	*g‘oz*	*gul*	*kitob*
...	...	...	...	...

Uyga vazifa. O‘zingiz yoqtirgan sabzavotlarning rasmini chizing va nomlarini yozing. Ulardan qanday taomlar tayyorlanadi?

http://eduportal.uz

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

VII. OILA

1-DARS

1-topshiriq. Rasm asosida savollarga javob bering.

1. Bu oilada necha kishi yashaydi? 2. Sening oilangda necha kishi bor? 3. Sen nechanchi sinfda o‘qiyapsan? 4. Otang qayerda ishlaydi? 5. Onang-chi?

2-topshiriq. Matnni o‘qing, uning mazmuni asosida o‘z oilangiz haqida so‘zlab bering.

KATTA OILA

Bizning oilamiz katta. Oilamizda olti kishi bor: bobom, buvim, otam, onam, singlim va

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

men. Otam – o‘qituvchi. U maktabda ishlaydi. Onam – shifokor. U bemorlarni davolaydi. Bobom va buvim biz bilan birga yashaydilar. Men uchinchi sinfda o‘qiyman. Singlim bolalar bog‘chasiga boradi. Bizning oilamiz juda inoq. Oila a’zolarimiz bir-biriga mehribon. Oilamizdagi tinchlik va ahillikni qadrlayman.

Lug‘at

kishi – человек
davolamoq – лечить
shifokor – врач
qadrlamoq – ценить
bemor – больной
bolalar bog‘chasi – детский сад
inoq – дружный
ahillik – тесная дружба

1-mashq. Gaplarni to‘ldirib o‘qing, so‘ngra ko‘chiring.

Otam ... ko‘ryaptilar.
Onam ... tikyaptilar.
Buvim ... qarayaptilar.
Singlim ... o‘ynayapti.
Bobom men bilan ... o‘ynayaptilar.

Foydalanish uchun so‘zlar: ko‘ylak, koptok, televizor, shashka, ukamga.

Yodda tuting!

Ota, ona, aka, uka, singil, xola, tog‘a, amaki, amma, bobo, buvi, nabira, qarindosh.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3-topshiriq. Suhbatni o‘qing va shu asosda o‘zaro suhbatlashing.

SUHBAT

– Assalomu alaykum, amaki.
– Vaalaykum assalom, qizim.
– Amaki, bilasizmi, 5-uy qayerda?
– Ha, bilaman, ana u chap tomondagi 5-uy.
– Rahmat.
– U yerda kim yashaydi, qizim?
– U yerda mening dugonam Vasila yashaydi.
– Xayr, yaxshi bor.

2-mashq. Nuqtalar o‘rniga savollar qo‘yib, gaplarni ko‘chiring va og‘zaki javob bering.

1. Dadam ... ketdilar?
2. ... buvimni ko‘rgani boradi?
3. Xolam ... keladilar?

3-mashq. Namunadagidek gaplar tuzing.

Namuna: *Otam buvam bilan keldilar.*

Kim keldi?

1. ... ... bilan
2. ... ... bilan → keldilar.
3. ... ... bilan

Uyga vazifa. «Oila» mavzusida 3–4 ta gapdan iborat matn tuzing.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

2-DARS

1-mashq. Ota va onangiz tomonidan qarindoshlaringizning nomlarini namunadagidek yozing.

Namuna:

Bu kishi – Rasul amakim.
Oygul xola – onamning opalari.

SUHBAT

– Go‘zal, sening amaking bormi?
– Ha, amakim bor.
– Ular qayerda ishlaydilar?
– Ular – shifokor. Kasalxonada ishlaydilar. Sening amaking bormi?
– Mening amakim ham, tog‘am ham bor.
– Ular qayerda yashaydilar?
– Amakim Toshkentda, tog‘am Sirdaryoda yashaydilar.

Bilib oling!

Yoshni ifodalashda sanoq sonlarga «yosh», «yoshda» so‘zlari qo‘shiladi.

Masalan: Ukam **yetti yoshda.** Onamning **yoshlari qirqda.**

1-topshiriq. Oila a’zolaringizning soni, kasbi, yoshlarini ko‘rsatib, gaplarni o‘qing va matnni davom ettiring.

Bizning oilamizda ... kishi bor. Biz ... xonali uyda yashaymiz. Otam ... yoshdalar. Ular ...

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

bo‘lib ishlaydilar. Onam ... yoshdalar. Ular .... Ukam ... yoshda.

2-topshiriq. She’rni ifodali o‘qing va mazmunini so‘zlab bering.

BIZ KICHIKMIZ, SIZ KATTA

O‘rmonlar bor, yaproq bor,
Daryolar bor, irmoq bor.
Katta-kichik do‘st bo‘lsa,
Yayrab-sayrab yurmoq bor.
Derlar istab yaxshilik:
«Siz kattasiz, biz kichik!»
Bo‘lsin barcha hurmatda:
«Siz kichiksiz, biz katta!»...

Qo‘llarga qo‘l beraylik,
Do‘stlarga gul beraylik,
Salom berib kattaga,
Kichikka yo‘l beraylik.
Bu hayotga teng sherik,
Siz katta-yu, biz kichik.
Yangrab ketsin, albatta:
«Biz kichikmiz, siz katta!»

Husniddin Sharipov

2-mashq. Nuqtalar o‘rniga kerakli qo‘shimchalarni qo‘yib yozing.

1. Mening aka... (-m, -ng) talaba. U yigirma yosh... (-ga, -da). 2. Buvi... (-ng, -m) biz bilan yashaydilar. Ularning yoshlari

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

72 ... (-dan, -da). 3. Men 9 yoshda... (-siz, -man). Uchinchi sinf... (-da, -ga) o‘qiyapman. 4. Ukam 5 yosh... (-da, -ga) kirdi. U bog‘cha... (-dan, -ga) boradi.

Uyga vazifa. 2-topshiriqdagi she’rni yod oling.

3-DARS.

1-topshiriq. Suhbat matnini rollarga bo‘lib o‘qing va davom ettiring.

– Salom, Aziza.

– Salom. Yaxshi yuribsanmi?

– Ha, yaxshi, ertaga biznikiga oilangiz bilan mehmonga kelinglar.

– Xo‘p, qanday tadbir bo‘ladi?

– Ertaga buvimning tug‘ilgan kunlarini o‘tkazamiz.

– ...

2-topshiriq. Matnni o‘qing. Matndan foydalanib o‘z oilangiz haqida suhbatlashing.

MENING OILAM

Mening ismim Fayzullo. Familiyam Fathullayev. Men Yunusobod tumanidagi 63-maktabning 3-sinfida o‘qiyman. Oilamiz juda katta. Menga katta buvamizning ismlarini qo‘yishgan. Mening buvam, otam, onam

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

va beshta akam bor. Buvam juda keksalar. Buvijonim tikuvchi bo‘lganlar. Otam – muhandis. Onam – o‘qituvchi. Akalarim – talaba. Oilamiz ahil va inoq. Men oilamiz bilan faxrlanaman.

Lug‘at

talaba – студент
faxrlanmoq – гордиться

3-topshiriq. She’rni ifodali o‘qing. Oila a’zolarining nomini daftaringizga ko‘chiring.

BIZNING OILA

Bizning oila katta,
Ahil, inoq, albatta.
Bor buvam, buvijonim,
Hammaga mehribonim.

Dadam, onam va opam,
Yana bor akam, ukam.
O‘zaro hurmatdamiz,
Oilamiz mustahkam.

Uyga do‘stlar kelgan kun
Yoki kelganda mehmon,
Bayram bo‘lar biz uchun,
Nurga to‘lar xonadon.

Muhiddin Omon

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Lug‘at

ahil – дружный
mehribon – любящий, добрый
hurmat – уважение
mehmon – гость
bayram – праздник
nur – луч

Uyga vazifa. 3-topshiriqdagi she’rni yod oling.

http://eduportal.uz

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

VIII. KUN TARTIBI

1-DARS

1-topshiriq. Rasm asosida berilgan so‘z va so‘z birikmalaridan foydalanib matn tuzing.

Foydalanish uchun so‘zlar: ertalab turadi, yuz-qo‘lini, badantarbiya, nonushta, maktabga ketadi, kiyinadi, bajaradi, dam oladi, kechki ovqat, o‘ynaydi, uxlaydi, tayyorlaydi.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

1-mashq. Savollarga og‘zaki javob bering.

– Siz soat nechada turasiz?
– Badantarbiya qilasizmi?
– Soat nechada nonushta qilasiz?
– Qachon maktabga ketasiz?

Bilib oling!

Tinglovchilarga murojaat qilganda hurmat munosabatini ifodalash uchun harakatni bildirgan so‘zlarga **-siz** qo‘shimchasi qo‘shiladi.

Masalan: Qachon kela**siz**?
Ertalab badantarbiya qila**siz**mi?

2-mashq. Nuqtalar o‘rniga kerakli so‘zlarni qo‘yib, gaplarni o‘qing.

Men ertalab soat 7^{00} da ... (turaman, ketaman). Badantarbiya ... (qilaman, bajaraman). Nonushta qilib, maktabga ... (boraman, ketaman). Maktabdan soat 13^{00} da ... (boraman, kelaman). Tushlik ... (qilaman, yeyman).

Ifodali o‘qing!

Men sochiqman, sochiqman,
Ko‘ngli doim ochiqman.
Borman har uy, har joyda,
Shayman mehnat bor joyda.

Ziyod Komilov

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Uyga vazifa. 2-mashq mazmuni asosida tushlikdan keyin bajaradigan ishlaringiz haqida kichik matn tuzing.

2-DARS

1-mashq. Vagonchalardagi so‘zlardan foydalanib gaplar tuzing.

To‘g‘ri talaffuz qiling!

s va **z** tovushlarini to‘g‘ri talaffuz qiling!

soat	tura**s**iz	ovqatlana**s**iz	**z**iyrak
sochiq	uyg‘ona**s**iz	tayyorlay**s**iz	**z**arur
ta**s**ma	yuvina**s**iz	yota**s**iz	**z**irak

2-mashq. O‘qing, ajratib ko‘rsatilgan so‘zlarni ona tilingizga tarjima qiling.

Akbar ertalab soat 7^{00} da **turadi.** Badantarbiya qiladi va yuz-qo‘lini **yuvadi.** Akbar nonushta qiladi va maktabga **ketadi.** Maktabdan soat 13^{30} da keladi va tushlik **qiladi.**

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Topishmoq

Oyog‘i yo‘q, yuradi,
Og‘zi yo‘q, ammo u
qachon uxlashni,
qachon turishni,
qachon ishga borishni
aytib beradi.

Bilib oling!

-dan qo‘shimchasi yordamida yasalgan so‘zlar ish-harakatning yo‘nalishini bildiradi va *qayerdan*? so‘rog‘iga javob beradi.

3-mashq. So‘zlarni bog‘lab gaplarni yozing.

Qayerdan?

Maktab		keldim
	dan	
Uy		chiqdim

1-topshiriq. 2-mashqda berilgan gaplarga savollar tuzing.

Namuna: *Akbar ertalab soat nechada turadi*?

Uyga vazifa. O‘z kun tartibingizni gapirib bering.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3-DARS

1-topshiriq. Quyida ko‘rsatilgan vaqtlardan foydalanib suhbat tuzing.

Namuna: *Siz soat nechada turasiz?*
Men soat oltida turaman.

1-mashq. Quyidagi savollarga javob bering va daftaringizga yozing.

1. Sen soat nechada maktabdan kelasan?
2. Soat nechada tushlik qilasan?
3. Sen qachon dars tayyorlaysan?
4. Soat nechada uxlashga yotasan?

2-topshiriq. Chap ustundagi so‘zlarni o‘ng ustundagi so‘zlarga bog‘lab, kun davomida nimalar qilishingizni ayting.

badantarbiya	turaman
ertalab	qilaman
yuz-qo‘limni	boraman
maktabga	yuvaman
dars	tayyorlayman
shaxmat	dam olaman
kechqurun	o‘ynayman

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3-topshiriq. She’rni ifodali o‘qing.

KUZATISH

Barvaqt turib,
Yuzim yuvib,
O‘z o‘rnimni tuzataman.

Hozirlab joy,
Keltirib choy,
Odob-la uzataman.

Ishga oyim
Ketsa doim,
Xayr, deb kuzataman.

Obid Rasul

Lug‘at

barvaqt – рано
tuzataman – здесь: заправляю
kuzataman – провожаю

Uyga vazifa. She’rni yod oling.

http://eduportal.uz

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

IX. QISH

1-DARS

1-topshiriq. Rasm asosida quyidagi savollarga javob bering.

1. Bu qaysi fasl?
2. Bolalar nimada uchyapti?
3. Qizlar nima yasayapti?

Bilib oling!

Ish-harakatning nutq so‘zlanayotgan paytda sodir bo‘layotganligi **-yapti** qo‘shimchasi vositasida ifodalanadi.

Masalan: Yomg‘ir yog‘**yapti**. Shamol es**yapti**.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

1-mashq. Rasmlar o‘rniga so‘zlarni qo‘yib, gaplarni ko‘chiring.

1. Kun sovuq va yog‘yapti.

2. Bolalar , , va kiydilar.

3. Karim va Aziza yasashyapti.

4. Qodir tortdi.

5. Akam uchishni o‘rgatdi.

6. Anvar uchyapti.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

2-topshiriq. **i** va **y** tovushlarini to‘g‘ri talaffuz qiling va so‘zlarni eslab qoling.

ism	k**iyi**m	**yi**l	a**y**von
iliq	ti**ni**q	**yi**g**i**t	u**y**um
ilgak	n**i**ma	**y**axmalak	pa**y**poq
ip	ti**l**la	**y**ang**i**	to**y**moq

2-mashq. Matnni o‘qing va ajratilgan so‘zlardan foydalanib, berilgan savollarga javob yozing.

Qish keldi va havo sovidi. Kecha **qor yog‘di.** Atrofni **oppoq qor** qopladi. Suvlar muzlab, yaxmalak bo‘ldi. Bolalar xursand bo‘ldilar. Hammaning ustida **palto** yoki **kurtka**, boshida **qalpoq**, qo‘lida **qo‘lqop,** oyog‘ida **etik.** Komil konki uchyapti. Qizlar **qorbobo** yasayaptilar. O‘g‘il bolalar **chana** uchyaptilar.

1. Nima uchun havo sovidi?
2. Atrofni nima qopladi?
3. Bolalar qanday kiyimlar kiydilar?
4. Qizlar nima yasayaptilar?
5. O‘g‘il bolalar nima uchyaptilar?

Lug‘at

sovimoq – похолодать
atrof – вокруг
qoplamoq – покрыть
muzlamoq – замерзать
yaxmalak – каток, гололёд

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

qalpoq – шапка
qo‘lqop – перчатки, варежки
etik – сапоги
tepalik – холм, горка

Uyga vazifa. 2-mashqdagi lug‘atda berilgan so‘zlarga 3 – 4 ta gap tuzing.

2-DARS

1-topshiriq. Rasm asosida savollarga javob bering.

Foydalanish uchun so‘zlar: *muz saroyi, yax-malak, konki uchish, bolalar, qiziqarli, chiroyli, ulkan*.

1. Rasmda qanday bino tasvirlangan?
2. Muz saroyida nimalar bor?
3. Qishda havo qanday bo‘ladi?
4. Bolalar nimalarda uchadilar?
5. Qanday o‘yinlar o‘ynaydilar?

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

1-mashq. Quyidagi so‘zlardan foydalanib, gaplar tuzing.

Yaxmalak, sovuq, qor, qorbobo, yasadik, konki, uchdi.

2-topshiriq. She’rni ifodali o‘qing.

QISHDA

Rosa maza qish,
Qorlari kumush.
Oq kiygan atrof,
Qish havosi sof.
Konki uchamiz,
Hech charchamay biz,
Goho qorbo‘ron
O‘ynab, kim chaqqon
Bilib olamiz,
Qoyil qolamiz.

Narimon Orifjonov

Lug‘at

kumush – серебро
sof – чистый
chaqqon – ловкий
qoyil qolmoq – восхищаться

Uyga vazifa. She’rni yod oling.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

X. YANGI YIL BAYRAMI

1-DARS

1-topshiriq. Suhbatni davom ettiring.

– Odil, sen qayerga ketyapsan?
– Men do‘konga ketyapman.
– Nima olmoqchisan?
– Archa o‘yinchoqlarini sotib olmoqchiman.
– ...

2-topshiriq. She’rni ifodali o‘qing.

ARCHA QO‘SHIG‘I

Salom senga, ko‘k archa,
Qishin-yozin yashnaysan.
Yaproqlaring ninacha,
Yasangansan, go‘zalsan.

Atrofingda aylanib,
Qo‘shiq aytib quvnaymiz.
Har birimiz qo‘l berib,
Yangi yilni qutlaymiz.

Zafar Diyor

http://eduportal.uz

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Bilib oling!

Shaxs yoki narsa-buyumning bir-biriga qarashliligi **-ning** qo‘shimchasi vositasida ifodalanadi.

Masalan: Qorbobo**ning** sovg‘asi.

Abror**ning** ukasi she’r o‘qidi.

1-mashq. **b** va **p** tovushlarini to‘g‘ri talaffuz qiling va so‘zlarni eslab qoling.

baho	o**bb**o	**p**ast	do‘**pp**i
bar**p**o	niqo**b**	**p**ufak	o**pp**oq
bilim	ka**b**o**b**	**p**ushti	xo‘**p**
bugun	**b**eto**b**	**p**o‘lat	o‘**p**ka

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

2-mashq. Rasmlar o‘rniga so‘zlarni qo‘yib, gaplarni ko‘chiring.

1. Dadam olib keldilar.

2. Archani turli bilan bezadik.

3. Abror , niqoblarini sotib oldi.

4. O‘qituvchimiz bo‘ldilar va sovg‘a berdilar.

5. Barno bo‘lib, qo‘shiq aytdi.

3-topshiriq. Matnni o‘qing. **b** va **p** tovushlari bo‘lgan so‘zlarni topib, ular ishtirokida gaplar tuzing.

Maktabimiz zaliga archa o‘rnatdilar. Biz archani rangli pufaklar bilan bezadik. Turli o‘yinchoqlarni osdik. Keyin Yangi yil bazmi boshlandi. Niqob kiygan bolalar archa atrofida

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

o‘ynadilar. Gulnoza she’r aytdi, G‘ani qo‘shiq kuyladi. Yalmog‘iz kampir supurgi minib, Qorqizni quvladi. Biz Qorqizni qutqardik va Qorbobo bizga sovg‘a berdi.

Lug‘at

o‘rnatmoq – установить
bezamoq – украшать
osmoq – повесить
Yangi yil – Новый год
bazm – торжество
niqob – маска
Yalmog‘iz kampir – Баба-яга
supurgi – веник
sovg‘a – подарок

4-topshiriq. Suhbatni rollarga bo‘lib o‘qing va davom ettiring. Unda **b** va **p** tovushli so‘zlarni qo‘llang, to‘g‘ri talaffuz qiling.

– Gulnora, senga archa bayrami yoqdimi?
– Ha, men archa bayramini yaxshi ko‘raman.
– Kim Qorbobo bo‘ldi, G‘iyos akami?
– Yo‘q, Turg‘un aka Qorbobo bo‘ldilar.
– Qorqiz-chi?
– Gulmira Qorqiz bo‘ldi. U Yangi yil qo‘shig‘ini aytdi.
– Kim Yalmog‘iz bo‘ldi?
– ... ...

Uyga vazifa. Siz bayramda nima qilmoqchisiz? Gapirib bering.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

2-DARS

1-mashq. Rasmlar asosida savollarga javob yozing.

Bolalar nima qilishyapti?

Akrom nimaning niqobini kiygan?

Qorboboning qo‘lida nima bor?

Qorqiz nima qilyapti?

1-topshiriq. She’rni ifodali o‘qing.

SALOM, YANGI YIL

Salom, Yangi yil,
Shodlik kunimiz.
Baxtiyor o‘tar
Kun-u tunimiz.

Bizlarni bayram
Xo‘p sevintirar.
Qorbobo bizga
Sovg‘a keltirar.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Keling, bolalar,
Yayrab o‘ynaylik.
Yangi yil kuyin
Birga kuylaylik.

Ilyos Muslim

Lug‘at

shodlik – радость, веселье
kun-u tun – день и ночь
sevintirmoq – радовать
kuy – мелодия, напев

2-mashq. Nuqtalar o‘rniga qavs ichidagi so‘zlardan mosini qo‘yib o‘qing va gaplarni ko‘chiring.

1. Maktabda ... (yangi, eski) yil bayrami bo‘ldi. 2. Archa juda ... (xunuk, chiroyli) va ... (katta, kichik) edi. 3. Bolalar quyon, tulki, ayiq ... (niqob, rasm)ini kiyib o‘ynadilar. 4. ... (Qorbobo, Yalmog‘iz kampir) bolalarga ... (ovqat, sovg‘a) berdi. 5. ... (quyon, Qorqiz) raqsga tushdi.

2-topshiriq. Rasmlarga qarab, bu nima?, nima qildi? so‘roqlari asosida namunadagidek suhbatlashing.

Namuna: *Bu archa o‘yinchog‘i. O‘yinchoqni archaga osdi.*

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Bu nima? **Nima qildi?**

3-mashq. Nuqtalar o‘rniga kerakli qo‘shimchalarni qo‘yib, daftaringizga yozing.

1. Qishki ta’til... bolalar chana uchadilar. 2. Archa bayrami... mehmonlar keladi. 3. Qor-bobo bolalar... sovg‘a beradi. 4. Bolalar qishki ta’til... ko‘p o‘yinlar o‘ynaydilar. 5. Biz Yangi yil bayrami... yaxshi ko‘ramiz.

Uyga vazifa. Yangi yil bayrami haqida 2 – 3 ta gap tuzing.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

XI. SPORT

1-DARS

1-topshiriq. Savollarga javob bering.

1. Sport nima?
2. Sen sport bilan shug‘ullanasanmi?
3. Qaysi sport turlarini bilasan?

1-mashq. Rasmlar asosida lug‘atdagi so‘zlardan foydalanib, namunadagidek gaplar tuzing.

Namuna: *Anvar yuguradi.*

Lug‘at

yugurmoq – бегать
o‘ynamoq – играть
sakramoq – прыгать
koptok tepmoq – пинать мяч
kurash – борьба
kurash tushmoq – бороться
suzmoq – плавать
koptok otmoq – бросать мяч

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

2-mashq. Rasmlar o‘rniga sport o‘yinlari nomini qo‘yib, gaplarni ko‘chiring.

1. Abror bilan Alisher o‘ynashdi.

2. Do‘stlarim bilan to‘garagiga qatnashamiz.

3. Murabbiyimiz o‘rgatdi.

4. Nodir bilan shug‘ullanadi.

5. Sevara qiziqadi.

Yodda tuting!

Sport o‘yinlari nomlarini o‘qing, eslab qoling, **sh** tovushini to‘g‘ri talaffuz qilishga odatlaning.

sakra**sh**	kura**sh**	ko‘ri**sh**
suzi**sh**	shug‘ullani**sh**	qatna**shish**
yuguri**sh**	**sha**shka	qiziqi**sh**
chopi**sh**	**sh**axmat	yuti**sh**

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

2-topshiriq. Matnni o‘qing, undan sport o‘yinlarining nomlarini topib, daftaringizga yozing.

Men sport o‘yinlariga juda qiziqaman. Birinchi sinfda badiiy gimnastika to‘garagiga qatnashdim. Dugonam Gulnora suzishni o‘rgandi. Hozir maktabimizdagi shaxmat to‘garagiga qatnashyapman. Jamoamiz shashka va shaxmat bo‘yicha musobaqada g‘olib bo‘ldi.

Lug‘at

qiziqmoq – интересоваться
badiiy gimnastika – художественная гимнастика
qatnashmoq – участвовать
to‘garak – кружок
jamoa – команда
musobaqa – соревнование
g‘olib bo‘lmoq – побеждать

SPORTCHI QO‘SHIG‘I

Serquyosh yurtimning mehridan,
Cho‘g‘ olganday oftob sehridan.
Dillarga o‘t yoqar mash’ala,
Kurashga chorlaydi shu palla.

Kuch-g‘ayratga to‘lar qalbimiz,
Yurtim, orzu niholingmiz biz.
Biz baxtlimiz, barkamol avlod,
Biz kuchlimiz, baxtiyor va shod.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Sport – do‘stlik tantanasidir,
Sport – tinchlik an’anasidir.
Marramiz bir – sog‘lik va chidam,
G‘alabamiz sen uchun Vatan!

Humoyun Akbarov

Uyga vazifa. O‘zingiz yoqtirgan sport turi haqida so‘zlab bering.

2-DARS

1-topshiriq. Suhbatni rollarga bo‘lib o‘qing.

SUHBAT

– Ikrom, qayerga ketyapsan?
– Basketbol o‘ynashga ketyapman.
– Sen basketbol o‘ynashni bilasanmi?
– Ha, sport to‘garagida o‘rgandim.
– Men ham to‘garakka borsam bo‘ladimi?
– Albatta. Men bilan yur. Murabbiyimiz xursand bo‘ladilar.
– Bo‘pti, ketdik.

1-mashq. Tarkibida **-sh** va **-bol** qo‘shimchalari bo‘lgan sport o‘yinlarining nomlarini toping. Bu so‘zlarni ikki ustunga joylashtiring.

Namuna:

1-ustun	2-ustun
kurash	futbol
...	...

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

http://edu.portal.uz

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

2-topshiriq. She’rni ifodali o‘qing va ajratilgan so‘zlarning ma’nosini ayting.

BASKETBOL

Bir qarorga kelsangiz,
Sog‘liq g‘amin yesangiz,
Bo‘yim o‘ssin desangiz,
O‘ynang doim **basketbol!**
To‘p, uch, to‘rga tush,
Kayfiyatim bo‘lsin xush!

Behzod Hojimatov

Uyga vazifa. 2-topshiriqdagi she’rni yod oling.

3-DARS

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

1-topshiriq. Suhbat matnini to‘ldiring.

– Siz qaysi sport turlarini bilasiz?
– ...
– Qaysi sport o‘yinini yaxshi ko‘rasiz?
– ...
– Qaysi sport turi bilan shug‘ullanasiz?
– ...
– Maktabingizda qanday sport to‘garaklari bor?
– ...

2-topshiriq. Sport nima? savoliga so‘zlardan foydalanib javob bering. So‘z birikmalari tuzing.

Sport nima? → sog‘lik, do‘stlik, chiniqish, harakat

Yodda tuting!

Sport – salomatlik.
Sport – do‘stlik.
Sport – tinchlik.

1-mashq. Nuqtalar o‘rnini to‘ldiring va ko‘chirib yozing.

1. Men ertalab ... bilan shug‘ullanaman.
2. Akam ... bilan shug‘ullanadi.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3. Maktabimizda ... to‘garagi bor.

4. Men sportning ... to‘garagiga qatnashaman.

Foydalanish uchun so‘zlar: futbol, shaxmat, kurash, badantarbiya.

2-mashq. «Har bir harfga uchta so‘z» mashqi.

Sport, harakat, sog‘lik so‘zlariga uchtadan so‘z yozing.

Namuna: do‘st.

don	o‘t	son	tosh
dono	o‘tloq	so‘z	tol
davlat	o‘rtoq	soz	tikan

Uyga vazifa. Yosh sportchilar haqida ma’lumot to‘plab, daftaringizga yozing.

http://eduportal.uz

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

XII. OB-HAVO

1-DARS

1-topshiriq. Rasmlar asosida gaplar tuzing.

2-topshiriq. Matnni o‘qing, mazmunini so‘zlab bering. Ajratilgan so‘zlarni daftaringizga ko‘chirib yozing.

OB-HAVO

Bugun **havo** ochiq. Ertalab **salqin** bo‘ldi. Tushga kelib havo **isidi.** Kechga borib osmonda **bulut** paydo bo‘ldi.

Ob-havo tez-tez o‘zgarib turadi.

Bahor, yoz, kuz va qish fasllarining ob-havosi bir-biridan **farq** qiladi.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Lug‘at

havo ochiq – погода ясная
salqin – прохлада
isimoq – теплеть, потеплеть
bulut paydo bo‘ldi – появилось облако
o‘zgarib turadi – изменяется
farq qiladi – различается

1-mashq. Nuqtalar o‘rniga berilgan so‘zlardan mosini qo‘yib, gaplarni to‘ldiring.

Ertalab ... ochiq bo‘ldi. Osmon bulut bilan ... . Mayin ... esmoqda. Kechalari havo ... bo‘ladi. Kunduzi ... bo‘ladi. Ko‘cha ..., uy esa ... .

Foydalanish uchun so‘zlar: havo, iliq, salqin, shabada, qoplandi, sovuq, issiq.

Yodda tuting!

Payt ma’nosini bildiruvchi so‘zlar:

hozir	ertalab	bugun
kunduzi	kechasi	kechqurun

Ertalab

Kunduzi

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Kechqurun

Kechasi

Uyga vazifa. Paytni bildiruvchi so‘zlar yordamida 4 ta gap tuzing.

Namuna: *Kechqurun havo salqin bo‘ldi.*

2-DARS

1-topshiriq. Suhbat matnini rollarga bo‘lib o‘qing.

SUHBAT

– Aziza, hozir qaysi fasl?

– Hozir bahor fasli.

– Nodir, ayt-chi, bahorda ob-havo qanday bo‘ladi?

– Bahorda ob-havo iliq bo‘ladi.

– Bahor havosi senga yoqadimi?

– Ha, bahor havosi menga yoqadi.

1-mashq. Matnni o‘qing. Ajratilgan gaplarni ko‘chirib yozing.

TABIAT

Barcha **jonzot** uchun havo, suv, quyosh, oziq-ovqat juda zarur. Bularning barchasini **tabiatdan** olamiz. Insonni tabiat **o‘stiradi.**

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Shuning uchun u «Ona tabiat» deyiladi. Tabiat **musaffo** bo‘lsa, inson ham **sog‘lom,** baquvvat o‘sadi. Tabiatda **hayot uchun** zarur narsalar bor. Bular daryolar, o‘simliklar, hayvonlar va boshqalar. Biz ularni **asrashimiz** kerak.

Lug‘at

oziq-ovqat – продукты
jonzot – всё живое
tabiat – природа
sog‘lom – здоровый
musaffo – чистый
asrash kerak – здесь: нужно беречь

2-topshiriq. Tinglang, takrorlang va eslab qoling.

ham	ba**h**o	**h**amma
havo	a**h**vol	**h**osil
hozir	me**h**mon	**h**aykal

2-mashq. Nuqtalar o‘rniga gap mazmuniga mos so‘zlarni qo‘yib ko‘chiring.

1. O‘simlik, daryo, cho‘l, tog‘larning umumiy nomi ... (tabiat, atrof-muhit).
2. Daraxtlar uyg‘onadigan fasl ... (bahor, kuz).
3. Yorituvchi va isituvchi osmon jismi ... (Oy, Quyosh).
4. Yomg‘ir va qor manbayi ... (bulut, suv).
5. Eng issiq fasl ... (yoz, bahor).

Uyga vazifa. Ob-havo haqida 2 – 3 ta gap tuzing.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3-DARS

1-topshiriq. Rasm asosida namunadagidek gaplar tuzing.

Namuna: *Havo salqin bo‘ldi. Bugun issiq.*

Foydalanish uchun so‘zlar: sovuq, iliq, kechasi, kunduzi, shamol, fasl, issiq, ochiq havo, bulut.

1-mashq. Matnni o‘qing va rasmlar asosida savollarga javob yozing.

BU QAYSI FASL?

Dala, qirlar gullarga burkanadi. Hammayoq chiroyli gullar bilan bezanadi. Daraxtlar uyg‘onadi. Dalada ish boshlanadi.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Havo issiq bo‘ladi. Mevalar pishadi. Bolalar oromgohlarda dam oladilar. Oromgohlar chiroyli bo‘ladi. Bolalar daryoda cho‘miladilar.

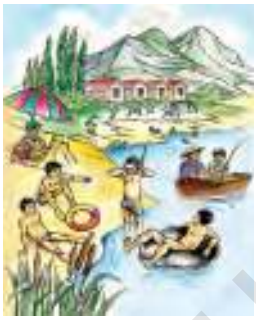

Dalada yig‘im-terim ishlari boshlanadi. Polizda qovun-tarvuzlar pishadi. Daraxtlarning barglari sarg‘ayadi. Havo soviy boshlaydi.

Hammayoq oq choyshab bilan qoplanadi. Bolalar chana, chang‘i, konki uchadilar. Qorbobo, Qorqiz mehmonga keladi.

Uyga vazifa. Topishmoqlarni yod oling.

Qo‘lsiz, oyoqsiz gul solar.

(*sovuq*)

Oppoqqina dasturxon, yer yuzini qoplagan.

(*qor*)

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

XIII. BAHOR

1-DARS

1-topshiriq. Rasm asosida namunadagidek gaplar tuzing.

Namuna: *Bahorda daraxtlar gullaydi.*

Foydalanish uchun so‘zlar: isiydi, uyg‘onadi, keladi, ko‘karadi, ochiladi.

Lug‘at

bahor – весна
gullamoq – расцветать
ko‘karmoq – зеленеть
ochilmoq – раскрываться

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

2-topshiriq. Suhbatni davom ettiring.

– Bahorda qushlar nima qiladi?
– Yurtimizga uchib keladi.
– Ayiq qachon uyg‘onadi?
– Ayiq bahorda uyg‘onadi.
– Hasharotlar-chi?
– ... ...

1-mashq. Matnni o‘qing. Ajratilgan so‘zlarni daftaringizga ko‘chirib yozing.

Bahorda kunlar isiydi. Yomg‘ir ko‘p **yog‘adi**. **Maysalar** o‘sib chiqadi. Daraxtlar **gullaydi.** Butun **tabiat** yangilanadi. Kuzda uchib ketgan qushlar yana **qaytib keladi**.

Lug‘at

yomg‘ir – дождь
yog‘moq – идти, падать
yangilanish – обновление
qaytmoq – возвращаться
o‘smoq – расти

To‘g‘ri talaffuz qiling!

ekin	ch**e**lak	**e**rtak
elak	b**e**kat	**e**chki
ertalab	m**e**tro	**e**tik

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3-topshiriq. Berilgan gaplarni o‘qing va eslab qoling.

Daraxtlar gulla**ydi.**
Qushlar uchib kel**adi.**
Havo isi**ydi.**
Gullar ochil**adi.**
Yerlar haydal**adi.**
Hasharotlar uyg‘on**adi.**

2-mashq. Berilgan so‘zlar yordamida gaplar tuzing va daftaringizga yozing.

Namuna: *Bahorda yer haydaladi.*

Bahorda, ko‘m-ko‘k, ochiladi, isiydi, yer haydaladi, ekin ekiladi, tabiat uyg‘onadi.

Uyga vazifa. Yomg‘ir, ko‘karmoq, isimoq so‘zlari ishtirokida 3 ta gap tuzing.

2-DARS

1-topshiriq. Suhbat matnini to‘ldiring.

– Hozir qaysi fasl?
– ...
– Bu faslda qanday ishlar bajariladi?
– ...
– Tabiatda qanday o‘zgarishlar bo‘ladi?
– ...
– Hozir ob-havo qanday?
– ...

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

2-topshiriq. Berilgan so‘zlardagi **x – h** tovushlarini to‘g‘ri talaffuz qiling va bu so‘zlarni eslab qoling.

dara**x**t	ba**h**or
sho**x**	ma**h**alla
xil	me**h**nat

1-mashq. Rasmlarga mos so‘zlarni tanlab, gaplar tuzing.

isitadi
chiqadi
nur sochadi

chiqadi
o‘sadi
gullaydi

ekiladi
o‘sadi
ochiladi

ko‘karadi
to‘kiladi
o‘riladi

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3-topshiriq. She’rni ifodali o‘qing.

LOLA

Bahor keldi elimizga,
Ko‘m-ko‘k bo‘ldi bog‘, dala.
Sevinch to‘lib dilimizga,
Terib keldik gul – lola.

Qanday rohat bahor chog‘i,
Tabiat ham o‘zgacha.
Keng Vatanning chaman bog‘i,
Yam-yashildir kuzgacha.

Bahor keldi elimizga,
Yashil to‘n kiydi dala.
Shodlik to‘ldi dilimizga,
Terib keldik biz lola.

Ilyos Muslim

Uyga vazifa. «Lola» she’rini yod oling.

3-DARS

1-topshiriq. Suhbatni o‘qing.

– Bahorda qanday ishlar qilinadi?

– Yer haydaladi, ko‘chat ekiladi.

– Yana qanday ishlar bajariladi?

– Yuqori sinf o‘quvchilari daraxtlarni oq-laydilar, tagini yumshatadilar.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

– Kimlar ko‘chat ekadi?

– Barcha o‘quvchilar sinf rahbari bilan ko‘chat o‘tqazadilar.

– Siz nima qilasiz?

– Biz daraxtlarni parvarishlaymiz.

1-mashq. Matnni o‘qing va ajratib ko‘rsatilgan so‘zlarni ona tilingizga tarjima qiling.

BAHORGI ISHLAR

Bahor keldi. Dalada bahorgi ishlar **boshlandi**. **Dehqonlar** yer haydaydilar. Bog‘larga mevali **daraxtlar** ekadilar. **Bog‘bon** nihollarni parvarish qiladi. Daraxtlarni **sug‘oradi.**

Lug‘at

ko‘chat – саженец, рассада
yer haydamoq – пахать землю
nihol – молодой росток
parvarish qilmoq – ухаживать

Bilib oling!

-gi qo‘shimchasi so‘zlarga qo‘shilib, paytga nisbatan munosabatni ifodalovchi sifatlarni yasaydi.

Masalan: bahor (весна) – **bahorgi** (весенний), yoz (лето) – **yozgi** (летний).

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

2-topshiriq. Savollarga 1-mashqdagi matndan foydalanib javob bering.

1. Dalada qanday ishlar boshlandi?
2. Kimlar yer haydaydilar?
3. Bog‘bon nima qiladi?
4. Bog‘bon nimalarni sug‘oradi?

2-mashq. Gaplarni o‘qing. Nuqtalar o‘rniga mos so‘zlarni qo‘yib yozing.

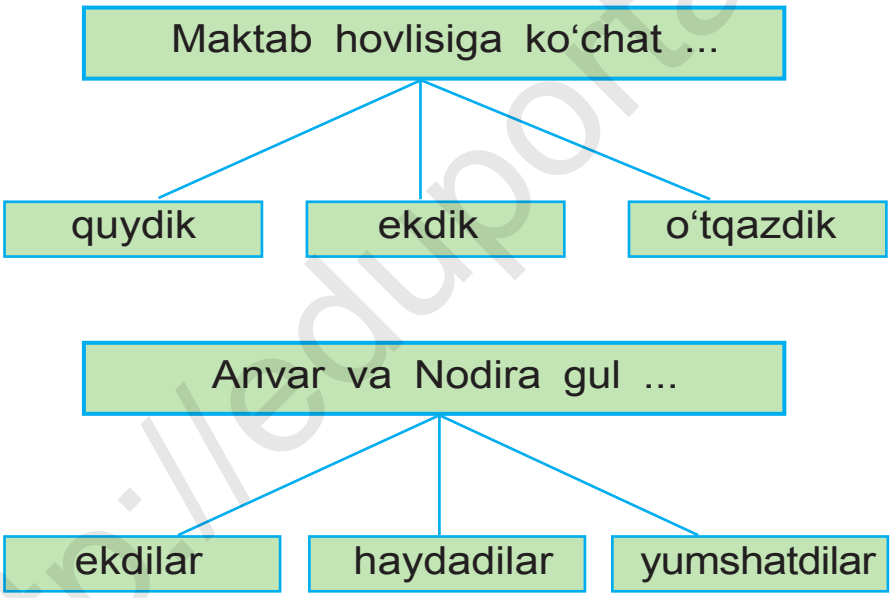

Uyga vazifa. Bahorgi ishlar haqida 3 – 4 ta gap tuzing.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

XIV. GULLAR

1-DARS

1-topshiriq. Berilgan rasm asosida namunadagidek gaplar tuzing.

Namuna: *Bahorda boychechak ochiladi*.

Foydalanish uchun so‘zlar: moychechak, lola, chuchmoma.

2-topshiriq. She’rni ifodali o‘qing.

Hali erimasdan qor,
Dala, qirda gulbahor.
Chiqdi mitti gulchechak
May elchisi –
Boychechak.

Ilyos Muslim

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Yodda tuting!

d tovushi ko‘pincha so‘z oxirida jarangsiz talaffuz qilinadi va **t** tarzida aytiladi.

Masalan: qan**d**–qan**t** kabi.

3-topshiriq. Berilgan so‘zlarni to‘g‘ri talaffuz qiling, **d** tovushining ishlatilishiga e’tibor bering.

avlod		aytdi
obod	**d = t**	ketdi
baland		yetdi
xursand		tutdi

1-mashq. Matnni o‘qing. Ajratib ko‘rsatilgan so‘zlar ishtirokida yangi gaplar tuzing.

Bahor kelib, hamma yoqda gullar **ochildi**. Qirlar qip-qizil lolaga, ariq bo‘ylari **binafsha** va **chuchmomalarga** burkandi. Hovlimizga turli gullar ekdik. Men ularga suv quydim. Gullarni yaxshi **parvarish qildik.** Ular chiroyli bo‘lib ochildi.

Lug‘at

qir – возвышенность, холмистая степь
ariq bo‘ylari – здесь: на берегах арыка
hovli – двор
gulzor – цветник
ekmoq – сажать, посадить

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Uyga vazifa. Savollarga javob yozing.

1. Sizga qanday gullar yoqadi?
2. Nima uchun?

2-DARS

1-topshiriq. Rasmlar ostidagi so‘zlardan foydalanib, gullarning nomi va rangini ayting.

Namuna: *Bu lola. Uning rangi qizil.*

moychechak

atirgul

nilufar

chinnigul

lola

Lug‘at

atirgul – роза
chinnigul – гвоздика
nilufar – лилия, лотос
lola – тюльпан
moychechak – ромашка

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

1-mashq. Nuqtalar o‘rniga mos so‘zlarni qo‘yib, daftaringizga ko‘chiring.

1. Onam do‘kondan gultuvak ... (olib keldilar, sotdilar). 2. Unga gul ... (oldik, ekdik). 3. Chinnigul ... (chiroyli, qizil) bo‘lib ochildi. 4. Ko‘chamizga atirgul ... (ochdik, o‘tqazdik) va obod qildik. 5. Chinnigullar ... (ketdi, ochildi) va biz ... (xursand, hayron) bo‘ldik.

2-mashq. Quyidagi so‘z birikmalari ishtirokida namunadagidek gaplar tuzing.

Namuna: *Bobom bilan har xil gullar o‘tqazdik.*

Ko‘chat ekish, bog‘ yaratish, parvarish qilish, yer chopish.

3-mashq. Nuqtalar o‘rniga qavs ichidagi qo‘shimchalardan mosini qo‘ying.

1. Bog‘da bahor... (-da, -gi) ishlar boshlandi. 2. Bahor... (-gi, -da) gullar ochiladi. 3. Bog‘da yoz... (-gi, -di) mevalar pishdi.

Uyga vazifa. Berilgan so‘zlar ishtirokida 2 ta gap tuzing.

Foydalanish uchun so‘zlar: hovlimizda, ochildi, atirgul, bo‘ladi, oq, qizil, sariq, pushti, rangda.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3-DARS

1-topshiriq. Dialoglarni rollarga bo‘lib o‘qing va davom ettiring.

– Anvar, ayt-chi, bahorda qanday gullar ochiladi?
– Avval binafsha, chuchmomalar ochiladi.
– Ular qayerda o‘sadi?
– ... ...

* * *

– Gulnora, gul do‘koni qayerda?
– Chap tomonda gul do‘koni bor. Nega so‘rayapsan?
– Onamga gul olmoqchiman.
– Qanday gullardan olmoqchisan?
– ... ...

1-mashq. «Lola» so‘zidan so‘z birikmalari hosil qiling va ular ishtirokida gaplar tuzing.

Namuna: *Qizil lola. Lola qizil rangda bo‘ladi*.

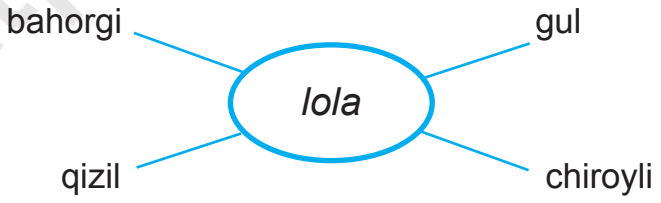

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

2-topshiriq. Rasmlar asosida gaplar tuzing.

Namuna: *Hovlimizda lola ochildi.*

Foydalanish uchun so‘zlar: lola, qizg‘aldoq, gullar, binafsha.

2-mashq. Matnni o‘qing, ajratib ko‘rsatilgan so‘zlar ishtirokida yangi gaplar tuzing.

Bahorda dehqonlarning **yumushlari** ko‘payadi. Dehqonlar yerni haydab, ekin ekishga **tayyorlanishadi.** Bahor kelishi bilan bog‘bonlarning ishi ham ko‘payadi. Ular daraxt ko‘chatlarini **o‘tqazadilar.** Ariqlarni **tozalaydilar.** Gullar **ekadilar.** Bu ishlarda o‘quvchilar ham **faol** qatnashadilar.

Hasharda mahalla va yo‘llar, xiyobon va bog‘lar **tartibga keltiriladi**. Hashar kishilarni **yaxshi** ishlarga undaydi. Shuning uchun hashar milliy qadriyat sifatida e’zozlanadi.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Lug‘at

yumush – работа
ko‘chat o‘tqazmoq – сажать саженцы
tozalamoq – чистить
faol – активный
hashar – хашар, помощь

3-topshiriq. She’rni ifodali o‘qing va mazmunini so‘zlab bering.

ASALGUL

Gulni ko‘rib gulg‘uncha
Qomatini egdi sal.
Hidlay-hidlay, dedi so‘ng:
– Buncha bo‘lmasang go‘zal!
Bolari kelib qo‘ndi
O‘sha gulga bir mahal.
Gulni o‘pib, dedi u:
– Buncha bo‘lmasang asal.

Abdurahmon Akbar

Uyga vazifa. «Asalgul» she’rini yod oling.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

XV. BAYRAMLAR

1-DARS

1-topshiriq. Savollarga javob bering.

1. Bir yilda nechta fasl bor?
2. Hozir qaysi fasl?
3. Bahorda qanday bayramlar nishonlanadi?

1-mashq. Berilgan rasm asosida namunadagidek gaplar tuzing.

Namuna: *Onamni bayram bilan tabriklayman.*

Foydalanish uchun so‘zlar: buvimni, onamni, opamni, singlimni, sovg‘a, xursand bo‘lmoq.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

2-topshiriq. Matnni o‘qing, mazmunini so‘zlab bering.

ONAJONLAR BAYRAMI

Bugun sakkizinchi mart. Bu kunda butun dunyoda onalar bayrami nishonlanadi. Men ham onamni tabriklayman. Har bir oilada ona eng aziz inson sanaladi. Onalar mehri bilan bolalar ulg‘ayadi. Onalar so‘zi bilan tinchlik, yaxshilik bo‘ladi. Har bir kishi o‘z onasini sevishi kerak.

Lug‘at

bayram – праздник
ulg‘aymoq – повзрослеть
mehr – любовь; милосердие
aziz – дорогой, милый
yaxshilik – доброта
sanalmoq – считаться
nishonlamoq – отмечаться

3-topshiriq. Berilgan so‘zlardagi **-ni** qo‘shimchasini to‘g‘ri talaffuz qiling. Gap namunasini eslab qoling.

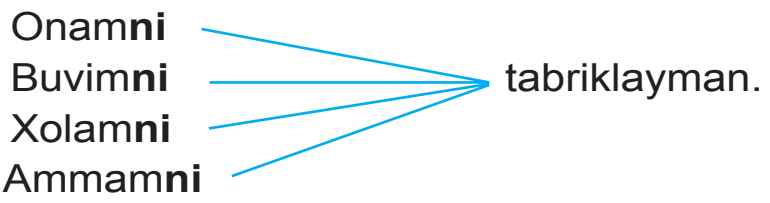

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

2-mashq. Suhbat matnlarini ko‘chirib yozing va eslab qoling.

– Buvijon, bayramingiz qutlug‘ bo‘lsin!
– Rahmat, qizim.
– Baxtimizga doim sog‘ bo‘ling.
– Sen ham omon bo‘l!

* * *

– Ustoz, bayramingiz bilan tabriklaymiz!
– Sizlarni ham tabriklayman.
– Bu gullar – sizga!
– Katta rahmat, bolalar!

3-mashq. Nuqtalar o‘rniga mos so‘zlarni qo‘yib, gaplarni ko‘chiring.

1. Buvijonim juda ... (mehribon, yosh). 2. Hammamiz ... (buvi, amma)mni yaxshi ko‘ramiz. 3. Otam onamga ... (kitob, gul) keltirdilar, men ... (sovg‘a, ovqat) berdim. 4. Abror buvisiga ... (sog‘liq, yomg‘ir) tiladi. 5. Singlimga qanday sovg‘a ... (tabriklay, olay)?

Yodda tuting!

Undosh tovushlar ko‘proq so‘z oxirida jarangsiz talaffuz qilinadi. Qiyoslang va eslab qoling.

b > p	**d > t**	**z > s**
makta**b**	muro**d**	borami**z**

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

kito**b**	baland	og‘i**z**
kabo**b**	qan**d**	qog‘o**z**

4-topshiriq. She’rni ifodali o‘qing.

ONAJONLAR BAYRAMI

Sakkizinchi mart bugun,
Onajonlar bayrami.
Yo‘llariga poyandoz
Dasta gullar boylami.
Biri gul, biri bulbul–
O‘g‘il, qizlar shod bugun.
Mehridan gul tutadi
Mehribon ona uchun.
A’lo baho sovg‘amiz,
Onajonlar, assalom!
Hamisha ta’zimdamiz,
Mehribonlar, assalom!

N. Toshpo‘lat

Uyga vazifa. 2-mashqdagi suhbat matnlaridan foydalanib, 8-mart bayramiga atab tabriknoma yozing.

2-DARS

1-mashq. Dialogni davom ettiring va daftaringizga ko‘chiring.

– Bolalar, bugun qanday kun?
– Men aytay.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

– Mayli, Aziza, sen ayta qol.
– ... ...

* * *

– O‘qituvchimizni kim tabriklaydi?
– Men tabriklay.
– Yo‘q, Lola tabriklaydi.
– Men sovg‘ani beray.
– ... ...

Yodda tuting!

Istak, iltimos ma’nosining ifodalanishi:

Men – tabrik**lay.**, o‘qi**y.**, ayta**y.**

Biz – tabrikla**ylik.**, o‘qi**ylik.**, ayta**ylik.**

1-topshiriq. Matnni o‘qing, ajratib ko‘rsatilgan so‘zlarning ma’nosini ayting.

Ertaga 8-mart **bayrami.** O‘qituvchi opamiz sinfga kirdilar. Sardor: «Men **tabriklay,** xo‘p-mi?» – dedi. Lola: «Men gullarni beray», – dedi. Biz **rozi bo‘ldik**. Sardor: «Sizni bayram bilan tabriklaymiz. Hamisha **sog‘ bo‘ling**», – dedi. Lola gullarni berdi. Nodir o‘zi yasagan **haykalchani sovg‘a** qildi. O‘qituvchimiz **juda xursand** bo‘ldilar.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

2-mashq. Rasmlar asosida gaplarni to‘ldiring va ko‘chirib yozing.

Anvar ... ...?
Anvar buvisini tabriklayapti.

– Bu nechanchi sinf?
– Bu ... .
– O‘quvchilar nima qilyaptilar?
– ... ...

2-topshiriq. She’rni ifodali o‘qing.

ONAJONIMGA

Mehri oftob bo‘lgan,
Har so‘zi kitob bo‘lgan,
Yog‘-u qaymoq, murabbo,
Oy kulgan shirin kulcham,
Jahon onajonimsiz.
Yulduzni uzib beray,
Kunduzni tuzib beray.
Vatan axir chaman-ku,
Kunduzimsiz ham kecham,
Osmon onajonimsiz.

G‘afur G‘ulom

Uyga vazifa. 2-topshiriqdagi she’rni yod oling.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3-DARS

1-topshiriq. Suhbat matnini rollarga bo‘lib o‘qing va davom ettiring.

– Anvar, ertaga qanday bayram?
– Ertaga Navro‘z bayrami.
– Navro‘z qanday bayram?
– Navro‘z – bahor bayrami.
– ...

2-topshiriq. Berilgan rasmlar asosida namunadagidek gaplar tuzing.

Namuna: *Sumalak pishirdik. Qo‘shiq aytdik.*

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3-topshiriq. Matnni o‘qing. Savollar tuzing.

NAVRO‘Z – YANGI KUN

Navro‘z bayrami 21-martda nishonlanadi. 21-martda kechasi bilan kunduzi teng bo‘ladi. Quyosh shu kundan boshlab baland ko‘tariladi. Kunlar uzayadi. Hamma yerda xalq sayillari boshlanadi. Biz ham bayram tantanalarida qatnashdik. O‘yin o‘ynab, raqsga tushdik. Qo‘shiq tingladik. Katta qozonda sumalak pishdi. Sumalak mazali ekan. Bayram tomoshalarini ko‘rdik va juda xursand bo‘ldik.

Lug‘at

teng bo‘lmoq – уравниваться
uzaymoq – продлиться
sayil – народное гулянье
tinglamoq – слушать
xursand – радостный

1-mashq. Gaplarni o‘qing, **-dik** qo‘shimchasining yozilishini eslab qoling va daftaringizga yozing.

Bayramga bor**dik.** / tayyorlan**dik.**

Sumalak pishir**dik.** / ye**dik.**

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

2-mashq. Nuqtalar o‘rniga qavs ichidagi so‘zlardan mosini qo‘yib, gaplarni ko‘chiring.

1. Hovlimizda ... (hashar, Navro‘z bayrami)ni nishonladik. 2. Buvijonlar qozonda ... (somsa, sumalak) pishirdilar. 3. Onajonlar turli ko‘katlardan ... (palov, somsa) pishirdilar. 4. Bolalar ... (arg‘imchoq, chana) uchdilar. 5. Anvar bilan Diyor ... (tennis, kurash) tushdilar.

Uyga vazifa. 3-topshiriqdagi lug‘atda berilgan so‘zlarni yodlang.

http://eduportal.uz

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

XVI. UY HAYVONLARI VA PARRANDALAR

1-DARS

1-mashq. Rasmlar asosida lug‘atdagi so‘zlardan foydalanib, namunadagidek gaplar tuzing.

Namuna:

– Bu nima?
– Bu sigir.
– U nima qiladi?
– U sut beradi.

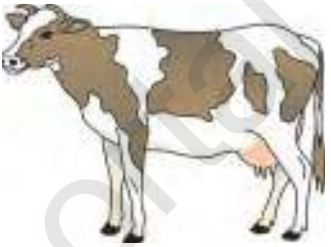

Qo‘y (jun va go‘sht bermoq)

Echki (sut va go‘sht bermoq)

Ot (yuk tashimoq)

It (uyni qo‘riqlamoq)

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Lug‘at

sigir – корова
sut – молоко
qo‘y – баран
jun – шерсть
ot – лошадь
echki – коза
it – собака
go‘sht – мясо
yuk tashimoq – тащить груз
qo‘riqlamoq – охранять

Bilib oling!

-cha, -choq qo‘shimchalari shaxs, hayvon va narsalarni bildiruvchi so‘zlarga qo‘shilib, ularni kichraytirish-erkalash ma’nolarini ifodalaydi.

1-topshiriq. Matnni o‘qing, uy hayvonlari va ularning bolalari nomini eslab qoling.

Tog‘am qishloqda yashaydilar. Ular uy hayvonlarini boqadilar. Tog‘am ularni menga ko‘rsatdilar. Bu ot, uning bolasi – toychoq. Bu sigir, uning bolasi – buzoq. Bu qo‘y, uning bolasi – qo‘zichoq. Bu itimiz Olapar, uning bolalari – ikkita kuchukcha ham bor.

2-mashq. Matn mazmuni asosida quyidagi gaplarni to‘ldiring va daftaringizga ko‘chiring.

Otning bolasi – ... .
Sigirning bolasi – ... .
Qo‘yning bolasi – ... .
Itning bolasi – ... .
Echkining bolasi – ... .
Mushukning bolasi – ... .

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

2-topshiriq. **-cha, -choq** qo‘shimchasini olgan so‘zlarni to‘g‘ri talaffuz qiling va eslab qoling.

mushuk**cha**	toy**choq**
kuchuk**cha**	qo‘zi**choq**
uloq**cha**	
buzoq**cha**	

Uyga vazifa. Uy hayvonlari nomini daftaringizga yozing.

2-DARS

1-topshiriq. Suhbatni o‘qing.

SUHBAT

– Amaki, sigiringiz bormi?
– Ha, sigir boqaman.
– Ayting-chi, u nima yeydi?
– Sigir o‘t va yem yeydi.
– Ot, qo‘y va echkilar nima yeydi?
– Ular ham o‘t va yem yeyishadi.
– Itga nima berasiz?
– Itimga ovqat va suv beraman.

2-topshiriq. O‘zingiz bilgan (boqqan) uy hayvoni haqida shunday gaplar tuzib, matnni davom ettiring.

Uyimizda bitta qo‘y va uning ikkita qo‘zichog‘i bor. Men qo‘y va qo‘zichoqlarga suv,

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

beda va yem beraman. Ularni boqishni yaxshi ko‘raman...

1-mashq. Topishmoqlarni o‘qing va javobini daftaringizga yozing.

Hovlida ko‘p xizmati,
Ovqatda yo‘q izzati.

Quyon emas, uzunquloq,
Ot emas, temir tuyoq.

3-topshiriq. She’rni ifodali o‘qing, mazmunini so‘zlab bering.

SIGIRIM

Sigirimni boqaman –
Maza qilib maysa yer.
Dadamga ham yoqaman –
«Barakalla, o‘g‘lim», – der.
Sigiri bor har uyga
Baraka-yu qut kelar.
Mehnatimga rahmat deb,
Chelak-chelak sut berar.

Habib Rahmat

Uyga vazifa. 3-topshiriqdagi she’rni yod oling.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3-DARS

1-topshiriq. Rasm ostidagi so‘zlardan foydalanib, namuna asosida «U nima qilyapti?» so‘rog‘iga javob bering.

Namuna: *Bu – tovuq. Tovuq don yeyapti.*

Tovuq

don yemoq

O‘rdak

suzmoq

Kurka

suv ichmoq

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Xo‘roz

qichqirmoq

Lug‘at

tovuq – курица
don – зерно
yemoq – кушать, есть
o‘rdak – утка
suzmoq – плавать
ichmoq – пить
xo‘roz – петух, петушок
kurka – индюк

1-mashq. Nuqtalar o‘rniga mos so‘zlarni qo‘yib, gaplarni ko‘chiring.

1. O‘rdaklar ... (yo‘l, suv)da suzadi. 2. Qo‘shnimizning ... (tovuq, mushuk)lari don yeyapti. 3. Nodir ... (xo‘roz, tovuq) qichqirganini eshitdi. 4. ... (Qo‘y, kurka)ning bo‘yni uzun. 5. Uy parrandalari ... (go‘sht, don) yeydi.

2-topshiriq. She’rni ifodali o‘qing, xo‘roz nima deganini aytib bering.

XO‘ROZ

Qichqiraman quyosh ham
Chiqmay o‘z yotog‘idan.
Shunga o‘rgatgan Botir
Chaqaloqlik chog‘imdan.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Uyg‘onar, tez yuvinar,
Men qichqirganim zamon,
Dadasi bilan berar
Do‘stlarning suv-u donin.
Menga tegma, Olapar,
Botirning xo‘roziman.
Meni hurmat qilsanglar,
Xizmatimga roziman.

Abdulla Jabbor

2-mashq. Matnni o‘qing, ajratib ko‘rsatilgan so‘zlar ishtirokida gaplar tuzing.

Hovlimizda o‘nta tovuq va bitta xo‘roz **boqamiz.** Maktabdan kelib, ularga **suv va don** beraman. Tovuqlarim tuxum beradi. Qora tovuq **jo‘ja** ochdi. Ona tovuq va jo‘jalarga yangi **uycha** yasadik. Qo‘shnimiz esa **o‘rdak** boqadi. O‘rdakchalar bog‘dagi hovuzchada **suzishadi.** Ular oppoq va chiroyli.

Lug‘at

tuxum – яйцо
qora – чёрный
jo‘ja – цыплёнок
qo‘shni – сосед
hovuzcha – пруд
oppoq – белый, беленький

3-topshiriq. Savollarga javob bering.

– O‘rdak nima yeydi?
– ... ...

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

– Jo‘jalar nima yeyishadi?
– ... ...
– Tovuq nima beradi?
– ... ...
– O‘rdakchalar qayerda suzadi?
– ... ...

4-topshiriq. Topishmoqlarni o‘qing. Javobini toping va ular ishtirokida gaplar tuzing.

1. Boshi taroq,
   Dumi o‘roq.

2. Onasi aytar: qu-qu,
   Bolasi aytar: chip-chip.

Uyga vazifa. Jadvalni daftaringizga ko‘chiring va uni to‘ldiring.

O‘t va yem yeydigan hayvonlar	Go‘sht yeydigan hayvonlar	Sut beradigan hayvonlar	Tuxum beradigan parrandalar

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

XVII. YOVVOYI HAYVONLAR VA QUSHLAR

1-DARS

1-topshiriq. Rasmda tasvirlangan hayvonlar nomini ayting.

1-mashq. Yovvoyi hayvonlar haqida namunadagidek gaplar tuzing.

Namuna: *Bu – yo‘lbars. U o‘rmonda yashaydi.*

Bu timsoh. U ... .
Bu kiyik. U ... .
Bu quyon. U ... .
Bu oq ayiq. U ... .

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Lug‘at

yo‘lbars – тигр
timsoh – крокодил
kiyik – олень
quyon – заяц
ayiq – медведь
fil – слон
bo‘ri – волк
tulki – лиса
olmaxon – белка
yashamoq – жить, проживать

Bilib oling!

Ham, xuddi so‘zlari ta’kidlash, qiyoslash-o‘xshatish ma’nolarini ifodalashda qo‘llanadi.

Masalan: Filni Ahror **ham** ko‘rgan. Boyo‘g‘li **xuddi** burgutday chaqqon.

2-topshiriq. Matnni o‘qing va mazmunini so‘zlab bering.

Yovvoyi hayvonlar tabiat bag‘rida yashaydi. Timsoh suvda yashaydi. Kaklik kulrang qush. U tog‘da yashaydi. Qushlar daraxt shoxlariga qo‘nadi. Ba’zi yovvoyi hayvonlar qo‘riqxonalarda boqiladi. Yo‘lbars ham bo‘ri kabi go‘sht yeydi. Sher xuddi yo‘lbars kabi yirtqich. Kiyik esa yuvosh hayvon. U xuddi kenguru kabi tez chopadi.

Lug‘at

tabiat bag‘rida – на лоне природы
chopmoq – бегать
kulrang – серый
shox – ветка
qo‘nmoq – садиться

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

qo‘riqxona – заповедник
yirtqich – хищник
yuvosh – смирный, спокойный

Yodda tuting!

Fil o‘rmonda (qayerda?) yashaydi. Sigir uyda (qayerda?) boqiladi.

2-mashq. Savollarga javob yozing.

1. Qayerda hayvonlar ko‘p bo‘ladi?
2. Tuya qayerda yashaydi?
3. Kamayib qolgan hayvonlar qayerda saqlanadi?
4. Kiyikni qayerda ko‘rgansiz?
5. Echki qayerda boqiladi?

Uyga vazifa. Uy va yovvoyi hayvonlarni ikki ustunga ajratib yozing.

2-DARS

1-topshiriq. Savollarga javob bering.

1. Sen yovvoyi hayvonlardan qaysilarini bilasan?
2. Ular qayerda yashaydi?
3. Qanday hayvonlar qo‘riqxonalarda boqiladi?

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

1-mashq. Qavs ichidagi so‘zlardan mosini qo‘yib, gaplarni ko‘chiring.

1. Bo‘ri ham (timsoh, tulki) kabi to‘qayda yashaydi. 2. Bug‘u xuddi (fil, kiyik)day, ammo shoxi katta. 3. Olmaxon ham (ayiq, maymun) day chaqqon. 4. Ayiqning oyoqlari xuddi (fil, quyon)nikiday baquvvat. 5. Akula ham (yo‘lbars, kit) kabi dengizda yashaydi.

2-topshiriq. She’rni ifodali o‘qing, mazmunini so‘zlab bering.

QUYON

O‘rtoqlarim ismimni
Ziyrak Quyon deydilar.
Bo‘ri yurgan yo‘llarga
Ko‘zi giryon deydilar.
Bo‘ridan-ku, qo‘rqmayman,
Afti uning tasqara.
Qachon ko‘rsam, hammaga
Bo‘lib yurar masxara.
O‘sha Bo‘ri o‘zini
Chopag‘on deb o‘ylaydi.
Menga «Senmi, shoshmay tur!» –
Deyishini qo‘ymaydi.

Abdurahmon Akbar

Uyga vazifa. 2-topshiriqdagi she’rning to‘rt qatorini yod oling.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3-DARS

1-mashq. Rasmlardagi qushlarning nomi, rangi va sanog‘ini ko‘rsatib, namunadagidek gaplar tuzing.

Namuna: *Bu kaptar. Uning rangi oq. U bitta.*

Lug‘at

chumchuq – воробей
kaklik – куропатка
laylak – аист
turna – журавль
kaptar – голубь
oqqush – лебедь
burgut – орёл
qaldirg‘och – ласточка
musicha – горлинка
to‘ti – попугай

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

1-topshiriq. Matnni o‘qing, shu asosida o‘zingiz qushlarni qanday boqishingizni aytib bering.

Nodir qushlarni juda yaxshi ko‘radi. Hovlisida juda ko‘p qush boqadi. Dadasi esa bedana boqadi. Uni qafasga solib, ko‘tarib yursa bo‘ladi.

Aziz esa kaptarlarni yoqtiradi. Har kuni ularni uchiradi. Uning kaptarlari baland uchadi. Keyin hushtak chalib chaqiradi, ayvonga don sepadi.

Singlisi Nasiba to‘tilarga qaraydi. Ular qafasda. Nasiba qafasni ochib, to‘tilarga suv va don beradi.

Lug‘at

qafas – клетка
ko‘tarmoq – поднять
uchirmoq – дать возможность улететь
don – зерно
ayvon – веранда
sepmoq – сыпать

2-topshiriq. She’rni ifodali o‘qing. **k, q, g‘** tovushlarini to‘g‘ri talaffuz qiling.

YAXSHI SO‘Z

Uchrashib qoldi
Burgut va kaptar.
Biri biridan
Hol-ahvol so‘rar:
– Nima gap tog‘da?
– Tinchlik tog‘larda!

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

– Nima gap bog‘da?
– Tinchlik bog‘larda!
Dil ravshan tortib,
Chaqnar edi ko‘z.
Hammaga yoqar
Tinchlik degan so‘z.

Habib Rahmat

2-mashq. Nuqtalar o‘rniga gap mazmuniga mos so‘zlarni qo‘ying va gaplarni ko‘chiring.

1. Musicha ...(ga) in qo‘ydi. 2. Bulbul ...(ga) qo‘nishni yaxshi ko‘radi. 3. Erkin ...(ga) in o‘rnatdi. 4. Dildora sa’vani ...(ga) soldi. 5. Lochin ...(ga) qo‘na oladimi?

Foydalanish uchun so‘zlar: qafas, daraxt, gul, ayvon, suv.

SUHBAT

– Abror, sen to‘ti boqasanmi?
– Ha, ikkita to‘tim bor.
– Ular nima yeydi?
– To‘tilar don yeydi.
– To‘tilaring sayraydimi?
– Albatta, ular yoqimli sayraydi. Sen ham qush boqasanmi?
– Ha, kaptarlarim bor, beshta.
– Ular qafasdami?
– Ularga katta uycha yasaganmiz.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3-mashq. Rasmlardagi hayvon, parranda va qushlarning nima qilishini ayting.

Namuna: *Musicha uchadi. Qurbaqa sakraydi.*

Foydalanish uchun so‘zlar: yurmoq, uchmoq, suzmoq, qo‘nmoq, sakramoq, yugurmoq.

Lug‘at

uchmoq – летать
suzmoq – плавать
sakramoq – прыгать
sayramoq – петь
yugurmoq – бежать

Uyga vazifa. 3-mashqda tasvirlangan hayvonlar haqida kichik gaplar tuzing.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

XVIII. HAYVONOT BOG‘IDA

1-DARS

1-topshiriq. Rasm asosida savollarga javob bering.

1. Hayvonot bog‘iga kim bilan bordingiz?
2. U yerda qanday hayvonlarni ko‘rdingiz?
3. Qafasda qanday hayvonlar bor ekan?
4. Qanday qushlarni ko‘rdingiz?

Foydalanish uchun so‘zlar: akam bilan, yovvoyi hayvonlar, maymun, kiyik, sher, to‘ti, burgut, jirafa, zebra, katta, yuribdi, tomosha qildim.

Bilib oling!

Ilgari bo‘lib o‘tgan voqea-hodisalarni hikoya qilishda **edi, ekan, emish** to‘liqsiz fe’llari ishlatiladi.

Masalan: *Abror kecha hayvonot bog‘iga borgan **edi**. Umida bo‘rini ko‘rgan **ekan**.*

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

1-mashq. Matnni o‘qing, mazmunini qayta hikoya qiling. **Ekan** so‘zi qatnashgan gaplarni daftaringizga ko‘chiring.

Dadam, onam va men hayvonot bog‘iga bordik. Qafaslarda turli hayvonlar bor ekan. Mana ayiq, yonida ikkita ayiqcha ham bor. Tulki inidan boshini chiqarib turibdi. Katta qafasda kiyiklar bor ekan. Ularning shoxi kalta. Hovuzda uchta timsohni ko‘rdim. Yonidagi qafasda quyonchalar yuribdi. Quyonchalarning rangi oq va qora.

Lug‘at

hayvonot bog‘i – зоопарк
rang – цвет
in – гнездо
shox – здесь: рога

2-mashq. Qavs ichidagi so‘zlardan mosini qo‘yib, gaplarni ko‘chirib yozing va ona tilingizga tarjima qiling.

1. Yakshanba kuni singlim bilan (maktabga, hayvonot bog‘iga) borgan edik.
2. Hayvonot bog‘ida ko‘p (mashinalar, hayvonlar) bor ekan.
3. Katta timsoh (tuproqda, suvda) suzar edi.
4. Bir (qafasda, tog‘da) maymun bolalari bilan yashar ekan.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

5. Katta qafasda chiroyli (kiyik, to‘ti) sayrar edi.

Uyga vazifa. 1-mashqda tasvirlangan hayvonlar haqida kichik gaplar tuzing.

2-DARS

1-topshiriq. Suhbatni rollarga bo‘lib o‘qing va davom ettiring.

SUHBAT

Hayvonot bog‘ida

– Salom, Rahim!
– Salom, Hamida!
– Sen hayvonot bog‘ida nimalarni ko‘rding?
– Men kiyik va bo‘rini ko‘rdim. Sen-chi?
– Men quyon bilan ayiqni ko‘rdim.
– Qanaqa ayiqni ko‘rding?
– Oq ayiqni ko‘rdim.
– Bo‘ri qanday ekan?
– Bo‘ri itga o‘xshar ekan...

1-mashq. Uy hayvonlari va yovvoyi hayvonlarni ayting. Shunga qarab, quyida berilgan hayvon nomlarini ustunchalarga ajratib yozing.

Olmaxon, kiyik, sher, tulki, sigir, begemot, maymun, bo‘ri, yo‘lbars, ot, jirafa, quyon,

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

tipratikan, ayiq, qo‘y, bug‘u, echki, kuchuk, eshak, kenguru, mushuk, to‘ng‘iz, tuya, fil.

2-topshiriq. She’rni ifodali o‘qing va mazmunini so‘zlab bering.

ECHKI VA ESHAK

Echki kiyibdi etik,
Yana bo‘libdi tetik.
Kiyibdi to‘rt oyoqqa,
Chopqillabdi har yoqqa.

Eshak qilibdi havas,
Ammo etik topilmas.
Har kun bozor boribdi,
Topolmasdan horibdi.

Alam qilib tobora,
Yurar eshak bechora.
Eshak, eshak, bechora,
Etik uchun ovora.

Po‘lat Mo‘min

Uyga vazifa. Hayvonot bog‘ida o‘zingiz ko‘rgan qushlar nomini alifbo tartibida yozing.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3-DARS

1-mashq. Savollarni o‘qing va javob bering. Javoblarni daftaringizga yozing.

– Hayvonot bog‘ida nimalar bor?
– ... ...
– Yovvoyi hayvonlar nimada saqlanadi?
– ... ...
– Hayvonot bog‘ida qanday qushlar bor ekan?
– ... ...
– Hayvonlarni nima bilan boqishadi?
– ... ...

To‘g‘ri talaffuz qiling!

m–n tovushlarini to‘g‘ri talaffuz qiling!

maymun	a**mm**o	**n**ovcha	ta**n**dir
mushuk	o**m**on	**n**arvon	ta**n**ga
momiq	ta**m**om	**n**inachi	qo‘**n**g‘iz
mumkin	ta**m**g‘a	**n**ozik	qa**n**ot

2-mashq. Berilgan rasm asosida va o‘zingiz ko‘rgan multfilmdagi hayvonlarni ta’riflab, namunadagidek gaplar tuzing.

Namuna: *Simbaning yungi sariq. U jasur va chaqqon.*

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

3-mashq. Berilgan so‘zlarni tartib bilan qo‘yib, gaplar tuzing.

1. Katta, bor, shahrimizda, hayvonot bog‘i.
2. Chiroyli, qafasdagi, ekan, to‘tilar.
3. Xartumi, uzun, edi, o‘sha filning.
4. Ikkita, yurgan ekan, bog‘da, tovus.

1-topshiriq. Ertakni o‘qing va mazmunini so‘zlab bering.

Bir bor ekan, bir yo‘q ekan, bir it bor ekan. U juda ochko‘z ekan.

Bir kuni shu it sheriklari bilan talashib, katta suyakni olib qochibdi. Suvdan o‘taman desa, suvda bir it og‘zida suyak tishlab, unga qarab turgan ekan. It: «Irr-ir», – deb tishini irjaytirgan ekan, suv ichidagi it ham tishini irjaytiribdi.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Qizg‘anchiq it uning og‘zidagi suyakni ham olmoqchi bo‘libdi. «Hap», – deb itga tashlanibdi. «Hap», – deyishi bilan og‘zidan suyak suvga tushib ketibdi. Shunday qilib, qizg‘anchiq it suyagidan ayrilgan ekan.

O‘zbek xalq ertagi

Lug‘at

ochko‘z – ненасытный; жадный
suyak – кость
sherik – здесь: собрат, сородич
irjaymoq – скалиться
qizg‘anchiq – жадный
tashlanmoq – бросаться
og‘zida – во рту
ayrilmoq – лишаться

Uyga vazifa. «Hayvonot bog‘ida» mavzusida hikoya tuzib, so‘zlab bering.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

XIX. YOZ

1-DARS

1-topshiriq. «Oromgohda» mavzusida rasmga qarab gaplar tuzing.

Foydalanish uchun so‘zlar: oromgoh, daryo, dam oldik, salqin, kimdir, tog‘ga, cho‘miladi, chiniqadi.

1-mashq. Matnni o‘qib, sarlavha qo‘ying.

Yozda kunlar issiq bo‘ladi. Bog‘da mevalar pishadi. Tabiat yanada go‘zal bo‘ladi. O‘quvchilarning ta’til kunlari boshlanadi. Kimdir qishloqqa dam olishga, kimdir oromgohlarga jo‘nab ketadi. Oromgohda har xil o‘yinlar o‘ynaydilar, daryoda cho‘miladilar. Kitob o‘qiydilar, sayohatga chiqadilar.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Lug‘at

yoz kunlari – летние дни
issiq – жарко
oromgoh – лагерь
kimdir – кто-то
cho‘milmoq – купаться
go‘zal – прекрасный
ta’til – каникулы
har xil – разный
fasl – время года
chiniqmoq – закаляться

2-mashq. Nuqtalar o‘rniga tegishli so‘zlarni qo‘yib, daftaringizga yozing.

Yoz fasli ... – iyun, iyul va avgust. Bog‘da ... pishadi. Yozda ... kunlari boshlanadi. Bolalar ... cho‘miladilar. Men yoz faslini ....

Foydalanish uchun so‘zlar: mevalar, ta’til, uch oydan iborat, ko‘lda, yoqtiraman.

Yodda tuting!

Dala
Sayohat
ga bordim.

2-topshiriq. She’rni ifodali o‘qing va yod oling.

YOZDA

Keldi yoz chog‘i,
Ko‘kda g‘oz uchdi.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Oromgoh qo‘yni
Bizlarni quchdi.

Yayraymiz cheksiz,
Dam olib bu chog‘.
Maza ko‘l, dengiz,
Keng yaylov, o‘tloq...

Ilyos Muslim

3-topshiriq. Matnni o‘qing, mazmunini so‘zlab bering.

YOZ – O‘TADI SOZ!

Yoz fasli iyun oyidan boshlanadi. Ammo bizning o‘lkamizda may oyining o‘rtalaridan havo yozdagidek issiq bo‘ladi. Yozda yomg‘ir kam yog‘adi. Erta ekilgan sabzavot ekinlari, handalak, bodring, pomidor yetiladi.

Mevalardan shaftoli, o‘rik, olxo‘ri va olmalar pishadi. Maktablarda o‘qishlar yakunlanadi. O‘quvchilar yozgi ta’tilga chiqishadi.

Bu vaqtda bolalar dam olish maskanlari, sog‘lomlashtirish oromgohlarida dam oladilar. Respublikamizda bolalar oromgohlari juda ko‘p. Ular tabiati chiroyli, havosi toza joylarda qurilgan.

Oromgohlarga chiqqanda yurish, kiyinish, suvda cho‘milishning o‘z qoidalari bor.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Oftobda bosh kiyimisiz yurish, gullar, o‘tlarni yulish, hasharotlarga, hayvon va qushlarga ozor berish, kattalar nazoratisiz suvga tushish, cho‘milish mumkin emas.

Lug‘at

yakunlanmoq – заканчиваться
tabiati chiroyli – прекрасная, красивая природа
havosi toza – чистый воздух
qoida – правило
yulmoq – рвать

Uyga vazifa. «Yozda» mavzusida 4 ta gap tuzing.

2-DARS

1-topshiriq. Matnni o‘qib, uning mazmuni asosida savollar tuzing.

YOZGI TA’TILDA

Men yozgi ta’tilda Farg‘onaga bordim. Farg‘ona juda go‘zal shahar. U yerda bog‘lar juda ko‘p. Buvim bilan «Chimyon» dam olish uyida ham bo‘ldim. Dam olish uyida men ko‘p bolalar bilan do‘stlashdim. Menga dam olish uyi juda yoqdi.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Lug‘at

bilan – с (предлог)
do‘stlashmoq – подружиться
juda – очень
yoqdi – здесь: понравилось

2-topshiriq. Berilgan so‘zlardagi **-ga, -ka, -qa** qo‘shimchalarini to‘g‘ri talaffuz qiling va so‘zlarni eslab qoling.

ta’til**ga**	eshik**ka**	qishloq**qa**
dala**ga**	laylak**ka**	buloq**qa**
ko‘l**ga**	chelak**ka**	qayiq**qa**

1-mashq. Berilgan so‘zlarni to‘g‘ri joylashtirib gaplar tuzing.

1. Men, dam, yozgi, oldim, ta’tilda, yaxshi.
2. Yordam, men, uy, berdim, ishlarida, onamga.
3. Oromgohda, joylarni, ko‘p, ko‘rdim, chiroyli.

SUHBAT

– Yozgi ta’til qachon boshlanadi?
– Yozgi ta’til 1-iyundan boshlanadi.
– Sen yozgi ta’tilni qayerda o‘tkazasan?
– Men yozgi ta’tilni bobomnikida o‘tkazaman.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

– Bobong qayerda yashaydilar?
– Samarqandda yashaydilar.
– Samarqand qanday shahar?
– Samarqand katta va chiroyli shahar. U yerda tarixiy joylar juda ko‘p.

Uyga vazifa. She’rni yod oling.

YOZNING KELISHI

Toshib oqar daryo, soy,
Suvi ataladay, loy.
Budir yozning kelgani,
Tog‘lar oshib yelgani.

Jaranglaydi qo‘ng‘iroq,
Undan yangraydi har yoq.
Budir yozning kelgani,
«Ta’tillarga», degani...

Eson Rahimov

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

SÓZLIK

A

albatta – álbette
ammo – lekin, biraq
ancha – birqansha, biraz
ari – hárre
asr – ásir
asramoq – saqlaw
ashula – qosıq
aql – aqıl, oy
aqlli – aqıllı, túsimpaz
ayniqsa – ásirese
ayol – hayal
ayon – ayqın, anıq

B

baliq – balıq
balki – bálkim, mágar
baravar – barabar, teń
barcha – hámme
baxt – baxıt
baxtli – baxıtlı, áwmetli
bayon – bayan
ba'zan – geyde, bazda
bekat – bándirgi

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

bino – imarat, jay
bolta – balta
bolg‘a – shókkish, balǵa
boylik – baylıq
bog‘ – baǵ
bog‘bon – baǵman
bu yerda – bul jerde, bulmanda
bulbul – búlbúl
buzoq – buzaw, baspaq
bo‘lak – bólek, bólim
bo‘ylab – boylap

D

dala – atız
dangasa – jalqaw, erinshek
darvoza – dárwaza
daryo – dárya
darmon – dárman, dińke
davlat – mámleket
dazmol – utyug
demak – demek
dengiz – teńiz
dori – dári
dorixona – dárixana
do‘stona – doslarsha

E

egar – er
erimoq – eriw
erkalamoq – erkelew
ertak – ertek
eshitmoq – esitiw

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

F

falak – aspan
fan – pán
farq – parıq
farrosh – sipsekesh
farqlamoq – parıqlaw
fazilat – pazıylet, qásiyet
fazo – kosmos, jeti ıqlım

G

gavjum – kópshilik, tıǵız
gapirmoq – sóylew
gilam – gilem
gugurt – shırpı
guldasta – gúldáste
gulxan – ot
gumbaz – gúmbez
go‘dak – náreste

H

hamshira – miyirbiyke
havo – hawa
havas – háwes
haydamoq – aydaw
haydovchi – aydawshı, shofyor
hasharot – jánlik, shıbın-shirkey
hisoblamoq – esaplaw
hissa – úles
hordiq – sharshaw
hordiq chiqarmoq – dem alıs
hunar – óner

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

husnixat – qoltańba, sulıw jazıw
hushyor – sergek

I

idora – keńes
ikkala – ekewi
ilgari – burın, ilgeri
ilmoq – ilgek
ilon – jılan
iltimos – ótinish
in – in
intizom – tártip
intilmoq – umtılıw
istiqbol – keleshek
iyak – iyek
iz – iz
izlamoq – izlew
ishlamoq – islew
ishchi – isshi, jumısshı

J

jadval – keste
jahon – dúnya
jamiyat – jámiyet
jar – jar
javob – juwap
jazo – jaza
jiddiy – saldamlı, juwapkerli
jihoz – úskene
jilmayish – kúlimsirew

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

K

kalta – kelte
kamalak – ayqulaq
kamtar – kishipeyil
kapalak – gúbelek
kasb – kásip
katta – úlken
kelajak – keleshek
kelmoq – keliw
keng – keń
kesmoq – kesiw
ketmoq – ketiw
kezmoq – geziw
kim – kim
kiprik – kirpik
kirmoq – kiriw
kokil – kekil, tulımshaq
kunduz – kúndiz
kutmoq – kútiw
kutubxonachi – kitapxanashı
ko‘rkam – kórkem
ko‘cha – kóshe
ko‘chmoq – kóshiw

L

lavozim – lawazım
lazzatli – lázzetli, mazalı
lashkar – láshker
lola – lala

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

loviya – lobıya
lo‘nda – anıq, naqma-naq
lo‘ppi – tolıq, tompaq

M

marosim – máresim
maqtamoq – maqtaw
mavsum – máwsim
mayda – mayda
maydon – maydan
maymun – maymıl
ma’qul – maqul
mehnat – miynet
mehnatkash – miynetkesh
mehribon – mehriban
mevali – miyweli
minora – minara
muallif – avtor
muomala – qatnas
muzqaymoq – muzqaymaq

N

nam – ıǵal, lám
namuna – úlgi
navbat – náwbet, gezek
navbatchi – náwbetshi
nom – at
nozik – názik
nuqul – birdeyine, bárha

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

O

obod – abadan
oddiy – ápiwayı
oftob – quyash
olov – ot
oppoq – appaq
orzu – árman
ortiqcha – artıqmash, zıyat
ozod – azat, erkin
ozoda – azada, taza
og‘ir – awır
oshpaz – aspaz

P

parda – perde
paxtakor – paxtakesh
pashsha – shıbın
piyoda – piyada, jayaw
pichirlamoq – sıbırlap sóylew
poylamoq – kútiw
puxta – puqta

Q

qadim zamon – eski zaman
qalam – qálem
qattiq – qattı
qavat – qabat
qaytim – qaytım
qaychi – qayshı
qidirmoq – qıdırıw
qiziqarli – qızıqlı

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

qolmoq – qalıw
qonun – nızam
qoplon – barıs
qurbon bo‘lmoq – qurban bolıw
quti – qutı
qo‘ng‘iz – qońız
qo‘rqmoq – qorqıw
qo‘ymoq – qoyıw
qo‘shni – qońsı

R

raqs – oyın
rohat – ráhát
rozi bo‘lmoq – razı bolıw
ro‘zg‘or – ruwzıgershilik

S

sabab – sebep
sabr – sabır, sabır-taqat
sara – saylandı
saraton – saratan
sarlavha – tema
saroy – saray
sayohat – sayaxat
sayr – seyil
serob – kóp, mol
sir – sır
sira – sirá
sig‘moq – sıyıw
soat – saat
sotib olmoq – satıp alıw
sotuvchi – satıwshı

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

soya – saya
suhbatlashmoq – sóylesiw
so‘ramoq – soraw

T

tabriklamoq – qutlıqlaw
taklif – usınıs
tayyor – tayar
tashimoq – tasıw
tashkilot – mákeme, shólkem
tashrif buyurmoq – barıw, barıp kóriw
tekshirmoq – tekseriw
tiniq – tınıq
tinchlik – tınıshlıq
topishmoq – jumbaq
tor – tar
tosh – tas
to‘satdan – tosattan
to‘xtamoq – toqtaw

U

ulug‘ – ullı
unutmoq – umıtıw
urf-odat – úrp-ádet, dástúr
usta – usta
uy – úy
uzun – uzın
uchrashmoq – ushırasıw

V

vaqtida – waqtında

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

varrak – pátpelek
vazir – ministr
vergul – útir
viloyat – wálayat
voqea – waqıya

X

xabar – xabar
xalq – xalıq
xazina – ǵáziyne
xizmat – xızmet
xizmat qilmoq – xızmet etiw

Y

yana – jáne
yaqin – jaqın
yaqinda – jaqında
yashirmoq – jasırıw
yashnamoq – jaynap-jasnaw
yetmish – jetpis
yetmoq – jetiw
yechilmoq – sheshiliw
yechmoq – sheshiw
yengil – jeńil
yirik – iri
yirtmoq – jırtıw
yig‘ishtirmoq – jıynastırıw
yig‘lamoq – jılaw
yodlamoq – yadlaw
yolg‘iz – jalǵız
yolg‘on – jalǵan, ótirik

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

yonida – janında, qasında
yonmoq – janıw
yoqmoq – jaǵıw
yozmoq – jazıw
yozuvchi – jazıwshı
yog‘och – aǵash
yubormoq – jiberiw
yulduz – juldız
yumaloq – domalaq
yumshoq – jumsaq
yupqa – juqa
yuqori – joqarı
yuqumli – juǵımlı
yurt – jurt, el
yo‘l – jol
yo‘l harakati – jol háreketi
yo‘lak – ótiw ornı
yo‘lka – soqpaq, tratuar
yo‘qolmoq – joytılıw

z

zahar – záhár, uw
zamon – zaman
zangori – kók
zararli – zıyanlı
zavq – zawıq
zavqlanmoq – zawıqlanıw
zerikmoq – zerigiw
ziyrak – ziyrek
zo‘rg‘a – zorǵa

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

O‘

o‘rta – orta
o‘rtasida – ortasında
o‘tirmoq – otırıw
o‘tkazmoq – ótkiziw
o‘xshamoq – uqsaw
o‘zak – ózek
o‘zim – ózim

G‘

g‘alati – ájeptáwir, ájayıp
g‘altak – túte
g‘aroyib – ájayıp
g‘ijimlamoq – mıjımırlaw
g‘isht – gerbish
g‘or – úńgir

Sh

shabnam – shıq
shabada – sáwir
shahar – qala
shakar – qumsheker, qant
shakl – forma, túr
sham – sham
shanba – shembi
shayton – shaytan
shakllanmoq – qáliplesiw
sher – arıslan
she’r – qosıq
shivirlamoq – sıbırlaw

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Ch

chaqmoq – shaqmaq
chayon – shayan
chaymoq – shayıw
chaynamoq – shaynaw
chayqamoq – shayqaw
chala – shala
chalmoq – shalıw
chalg‘imoq – alaǵada, aljasıw
chevar – sheber
chiqish – shıǵıw
chivin – súyir shıbın
chizmoq – sızıw
chumoli – qumırsqa

http://eduportal.uz

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

MUNDARIJA

I. Vatanim 4
II. Sinfimiz 11
III. Kuz 17
IV. Mevalar 22
V. Polizda 26
VI. Sabzavotlar 33
VII. Oila 37
VIII. Kun tartibi 45
IX. Qish 51
X. Yangi yil bayrami 56
XI. Sport 63
XII. Ob-havo 70
XIII. Bahor 76
XIV. Gullar 83
XV. Bayramlar 90
XVI. Uy hayvonlari va parrandalar 99
XVII. Yovvoyi hayvonlar va qushlar 107
XVIII. Hayvonot bog‘ida 115
XIX. Yoz 122
Lug‘at 128

http://eduportal.uz

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

O‘quv nashri

Abduroziq Rafiyev, Gulnora Muxamedjanova,
Gulobar Ziyamuhamedova

O‘ZBEK TILI

Ta’lim qoraqalpoq tilida olib boriladigan maktablarning 3-sinfi uchun darslik

5-nashri

Tarjimon *M. Nızanov*
Muharrir *T. Mirzayev*
Rassomlar: *R. Zufarov, Y. Gabzalilov, N. Shoabdurahimov*
Badiiy muharrir *H. Qutluqov*
Texnik muharrirlar: *L. Xijova, B.Karimov*
Musahhih *M. Ishonxonova*
Kompyuterda sahifalovchi *K.Hamidullayeva*

Nashriyot litsenziyasi AI № 158, 14.08.2009.
Bosishga 2019-yil 21-mayda ruxsat etildi. Bichimi 60x90$^{1}/_{16}$.
Ofset qog‘oziga ofset usulida bosildi. «Pragmatika» garniturasi.
Kegli 14,5. Shartli bosma tabog‘i 9,0. Nashr tabog‘i 6,17.
Nusxasi 1498. Buyurtma № 19-78.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligining
«O‘zbekiston» nashriyot-matbaa ijodiy uyida chop etildi.
100011, Toshkent, Navoiy ko‘chasi, 30.

Telefon: (371) 244-87-55,244-87-20
Faks: (371) 244-37-81,244-38-10.
e-mail: uzbekistan@iptd-uzbekistan.uz
www.iptd-uzbekistan.uz

http://eduportal.uz

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Rafiyev A.

R 27 O‘zbek tili: ta’lim rus va qardosh tillarda olib boriladigan maktablarning 3-sinfi uchun darslik. / A.Rafiyev, G. Muxamedjanova, G. Ziyamuhamedova. Beshinchi nashri. – T.: «O‘zbekiston», 2019. — 144 b.

ISBN 978-9943-25-801-3

UO‘K 811.512.133 (075)
KBK 81.2Uzb

http://eduportal.uz

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях
UZEDU.ONLINE

Все учебники Узбекистана на сайте UZEDU.ONLINE

Ijaraga beriladigan darslik holatini ko‘rsatuvchi jadval

[1]	O‘quvchining ismi, familiyasi	O‘quv yili	Darslikning olingandagi holati	Sinf rahbarining imzosi	Darslikning topshirilgan-dagi holati	Sinf rahba-rining imzosi
1.						
2.						
3.						
4.						
5.						
6.						

Darslik ijaraga berilib, o‘quv yili yakunida qaytarib olinganda yuqoridagi jadval sinf rahbari tomonidan quyidagi baholash mezonlariga asosan to‘ldiriladi:

Yangi	Darslikning birinchi marotaba foydalanishga berilgandagi holati.
Yaxshi	Muqova butun, darslikning asosiy qismidan ajralmagan. Barcha varaqlari mavjud, yirtilmagan, ko‘chmagan, betlarida yozuv va chiziqlar yo‘q.
Qoniqarli	Muqova ezilgan, birmuncha chizilib chetlari yedirilgan, darslikning asosiy qismidan ajralish holati bor, foydalanuvchi tomonidan qoniqarli ta’mirlangan. Kî ‘chgan varaqlari qayta ta’mirlangan, ayrim betlarga chizilgan.
Qoniqarsiz	Muqova chizilgan, yirtilgan, asosiy qismidan ajralgan yoki butunlay yo‘q, qoniqarsiz ta’mirlangan. Betlari yirtilgan, varaqlari yetishmaydi, chizib, bo‘yab tashlangan. Darslikni tiklab bo‘lmaydi.

*Книга предоставлена исключительно в образовательных целях UZEDU.ONLINE